

ИСТРАЖУВАЊЕ ЗА ПРОЦЕСОТ НА ДОДЕЛУВАЊЕ Б-ИНТЕГРИРАНИ ЕКОЛОШКИ ДОЗВОЛИ

ИСТРАЖУВАЊЕ ЗА ПРОЦЕСОТ НА ДОДЕЛУВАЊЕ Б-ИНТЕГРИРАНИ ЕКОЛОШКИ ДОЗВОЛИ

Електронско издание:
(ИСТРАЖУВАЊЕ ЗА ПРОЦЕСОТ НА ДОДЕЛУВАЊЕ Б-ИНТЕГРИРАНИ ЕКОЛОШКИ ДОЗВОЛИ)

Издавач:
Центар за граѓански комуникации

Лектура:
Татјана Б. Ефтимоска

Графички дизајн:
Релатив

Скопје, јули 2024 година

CIP - Каталогизација во публикација Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје
352.077.3:502.17]:66/67(497.7)(047.31)

ЦЕНТАР за граѓански комуникации

Истражување за процесот на доделување б-интегрирани еколошки дозволи [Електронско издание] = Research on the process of issuing b-integrated environmental permits = Hulumtim në procesin e dhënies së lejeve të integruara ekologjike b / Центар за граѓански комуникации ; translation from macedonian to english Magdalena Simionska ; përktheu nga gjuha maqedonase në gjuhën shqipe Agon Ismaili. - Текст во ПДФ формат, содрж. 20, 20, 20 стр., фотографии. - Скопје : Центар за граѓански комуникации ; Skopje : Center for Civil Communications ; Shkup: Qendra për Komunikime Qytetare, 2024

Начин на пристапување (URL): <https://ccc.org.mk/images/eko.pdf>. - Наслов преземен од екран. - Опис на изворот на ден 10.07.2024 год. - Напореден текст на мак., алб. и англ. Јазик

ISBN 978-608-4974-36-9

а) Б-интегрирани еколошки дозволи -- Издавање -- Индустриски капацитети
-- Локална самоуправа -- Македонија -- Истражувања

COBISS.MK-ID 64058373

Kingdom of the Netherlands

Истражувањето е изготвено во рамките на проектот „Заштита од корупција“, со финансиска помош од Амбасадата на Кралството Холандија во Скопје, имплементиран од Центарот за граѓански комуникации, во периодот од 1 ноември 2021 година до 31 октомври 2024 година.

СОДРЖИНА

- 4 / КЛУЧНИ НАОДИ
- 6 / ЦЕЛ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО
- 8 / ИСТРАЖУВАЊЕ ЗА ПРОЦЕСОТ
НА ДОДЕЛУВАЊЕ Б-ИНТЕГРИРАНИ
ЕКОЛОШКИ ДОЗВОЛИ
- 19 / ПРЕПОРАКИ

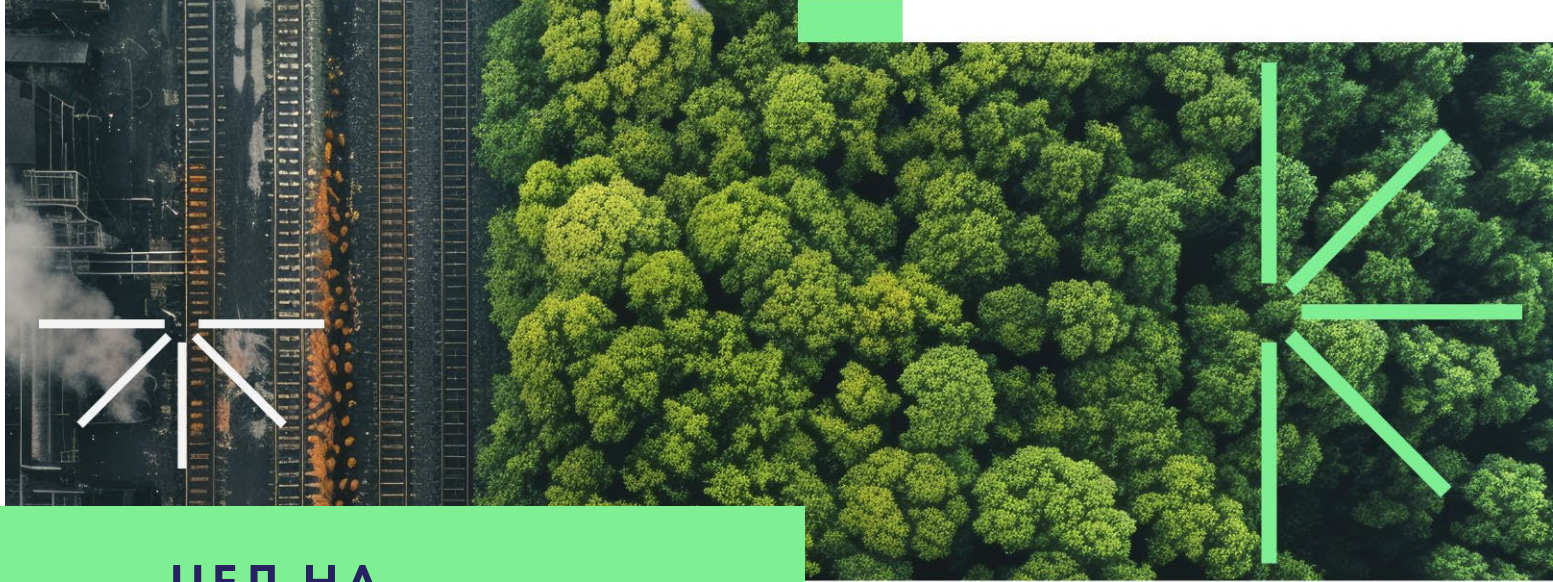

КЛУЧНИ НАОДИ

- **Никој во земјава не располага со точниот податок за бројот на доделени Б-интегрирани еколошки дозволи што општините им ги издаваат на фирмите чие работење влијае врз животната средина.** Според Регистарот што го води Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП), иматели на Б-интегрирани еколошки дозволи се 278 компании. Сепак, истражувањето покажа дека дел од дозволите што ги доделиле општините не се објавени во Регистарот, додека дел од фирмите со вакви дозволи, иако ги затвориле инсталациите, сè уште се евидентирани во Регистарот.
- **Никој нема одговор на прашањето кои сè компании треба да поседуваат Б-интегрирана еколошка дозвола.** Земјата нема интегриран систем, ниту контролен механизам со којшто ќе бидат опфатени сите индустриски капацитети кои со своите активности емитуваат материји штетни по животната средина. Општините немаат регистри на загадувачи. Дел од нив имаат изработено т.н. катастри на загадувачи, но на ниво на индустрии, а не и на поединечни фирми.
- **Иако фирмите носители на Б-интегрирани еколошки дозволи треба да плаќаат надоместоци по неколку основи, сепак дури и големите општини, годишно на оваа основа, вкупно собираат само по неколку илјади денари.** Оваа состојба отвора сомнеж дека општините не им ги пресметуваат надоместоците за поседување на Б-интегрирана дозвола на сите носители на дозволите. Воедно, се воочува дека дел од фирмите не ги плаќаат редовно ниту ваквите ниски надоместоци за кои се задолжени.
- **Годишните надоместоци што ги плаќаат фирмите кои поседуваат Б-интегрирана дозвола се движат од 915 денари до 22.860 денари.**
- **Големите разлики во приходите што ги остваруваат општините врз оваа основа упатуваат кон заклучок дека нема воедначен начин за пресметување на надоместоците за Б-интегрираните еколошки дозволи.**
- **Со оглед на тоа што годишните надоместоци за најголем дел од инсталациите кои поседуваат Б-интегрирана еколошка дозвола се идентични секоја година, може да се толкува дека дел од инсталациите не доставуваат ниту годишни извештаи за мерењата за загадувањето и дека нецелосно им се утврдува годишниот надоместок.**

- Сите податоци за остварените приходи од Б-интегрираните дозволи се обезбедени со користење на Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер. **Општините немаат пракса да ги информираат граѓаните за приходите што ги остваруваат од фирмите кои се носители на Б-интегрирани дозволи. Отсуството на транспарентност го зголемува ризикот од злоупотреби.**
- **Секоја втора општина се соочува со недостиг од инспекциски кадар во областа на животната средина.**
- Воочените слабости во доделувањето на Б-интегрираните еколошки дозволи ги зголемуваат ризиците од злоупотреба и од корупција во областа на животната средина.

ЦЕЛ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Целта на истражувањето е да се мапираат актуелните практики во однос на издавањето на Б-интегрираните еколошки дозволи, пред сè поради нотираниите зголемени проблеми со заштитата на животната средина во државата. Во Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси (2021 – 2025) се вели дека овој сектор добива на значење во последните години, поради воведувањето различни еколошки и други дозволи кои деловните субјекти треба да ги имаат за да можат да ги започнат/вршат своите оперативни активности. Истражувањето е поттикнато од ризикот од корупција во текот на процесот, којшто ја наметнува неопходноста од анализирање на постојните практики, детектирање на проблемите и изготвување соодветни препораки со цел зголемување на транспарентноста и интегритетот на овие процедури.

Законот за животна средина го уредува начинот на заштита, обновување и унапредување на квалитетот на животната средина, заштитата на животот и здравјето на луѓето, кое подразбира предвидување, следење, ограничување и отстранување на негативните влијанија врз животната средина. Со цел намалување на загадувањето и подигнување на стандардите за квалитет на животната средина, преку остварување економски развој а без деградација на животната средина, во согласност со законот се воведени интегрирани еколошки дозволи за загадувачите. Во зависност од видот и обемот на активностите, којшто се утврдува според соодветен праг на инсталиран производствен капацитет или вид суровина што се користи во процесот на производство, инсталациите треба да поседуваат А-интегрирани еколошки дозволи, кои ги издава Министерството за животна средина и просторно планирање, или Б-интегрирани еколошки дозволи, кои ги издаваат општините.

Владата на РСМ ги определува инсталациите за кои е потребна А и/или Б-интегрирана еколошка дозвола со Уредбата за определување на активностите на инсталациите за кои се издава интегрирана еколошка дозвола, односно дозвола за усогласување со оперативниот план и временскиот распоред за поднесување барање за дозвола за усогласување со оперативен план. Поимот 'инсталација', во контекст на интегрираните еколошки дозволи, претставува неподвижна техничка единица, индустриски капацитет каде што се вршат активности и кои би можеле да имаат ефект врз емисиите и загадувањето.

Операторите на нови инсталации со емисии штетни за животната средина и за животот и здравјето на луѓето, во случаите кога станува збор за инсталации со помал капацитет, се должни да обезбедат Б-интегрирана еколошка дозвола. Во контекст на интегрираното спречување и контролата на загадувањето, 'дозвола' е пишаната одлука со која се дава овластување за работа на инсталацијата, а што е предмет на одредени услови со кои се гарантира дека инсталацијата е усогласена со законските барања.

Со цел да се мапира состојбата со доделувањето на Б-интегрираните дозволи, Центарот за граѓански комуникации, заедно со невладините организации вклучени во спроведување на проектот „Заштита од корупција“ (Младински културен центар – Битола, Рурална коалиција, Центар за интеркултурен дијалог, Еколошко друштво „Вила Зора“ Велес, Здружение на граѓани Центар за истражување и анализи НОВУС Струмица, Здружение Мултикултура, Здружение на граѓани ЗИП Институт за политики и добро владение и ЕХО Едукативно-хуманитарна организација), до осумте општини вклучени во проектот достави идентични барања за информации. Од општините Битола, Кичево, Куманово, Неготино, Тетово, Струмица, Чаир и Штип беа побарани следните информации: колку индустриски капацитети/инсталации функционираат на територијата на нивната општина; дали имаат воспоставено Регистар на загадувачи; колку Б-интегрирани еколошки дозволи имаат издадено во период од 2018 до 2022 година; дали МЖСПП има издадено Б-интегрирани еколошки дозволи на оператори во име на општината; колку лица во општината работат на издавање Б-интегрирани еколошки дозволи, а колкав е бројот на предвидени работни места во оваа област во актот за систематизација и организација на работните места во општината; дали е изготвен/донесен Правилник за утврдување на условите за издавање Б-интегрирана еколошка дозвола; колку изнесуваат остварените приходи во периодот од 2018 до 2022 година по сите основи поврзани со Б-интегрираните еколошки дозволи за секоја инсталација поединечно; колкав е број на систематизирани, а колкав на пополнети работни места – овластени инспектори за животна средина во општината; доколку во општината не е вработен ниту еден овластен инспектор за животна средина, кој врши активности во доменот на инспекцискиот надзор; дали во периодот од 2018 до 2022 година е извршена контрола на работењето на овластените инспектори од страна на државен инспектор; колку редовни, вонредни и контролни инспекциски надзори се планирани, а колку спроведени во период од 2018 до 2022 година; колку Б-интегрирани дозволи се одземени поради прекршување на задолжителните услови утврдени со дозволата во периодот 2018 до 2022 година; да се достават годишните програми и извештаи за работа за вршење инспекциски надзор во период од 2018 до 2022 година; на кој начин се следат состојбите кај инсталациите кои испуштаат опасни супстанции а кои поседуваат Б-интегрирани еколошки дозволи; дали имаат податоци за начинот на којшто операторите на инсталации ги следат емисиите што произлегуваат од нивните активности кои влијаат врз животната средина и дали операторите се обврзани овие податоци да ги доставуваат до општината, како и на кој начин се искористени средствата наплатени по основ на надоместоци за издадени Б-интегрирани еколошки дозволи.

Истражувањето е изготвено врз основа на добиените информации од општините.

ИСТРАЖУВАЊЕ ЗА ПРОЦЕСОТ НА ДОДЕЛУВАЊЕ Б-ИНТЕГРИРАНИ ЕКОЛОШКИ ДОЗВОЛИ

- Никој во земјава не располага со точниот податок за бројот на доделени Б-интегрирани еколошки дозволи што општините им ги издаваат на фирмите чие работење влијае врз животната средина. Според Регистарот што го води Министерството за животна средина и просторно планирање, иматели на Б-интегрирани еколошки дозволи се 278 компании. Сепак, истражувањето покажа дека дел од дозволите што ги доделиле општините не се објавени во Регистарот, додека дел од фирмите со вакви дозволи, иако ги затвориле инсталациите, сè уште се евидентирани во Регистарот.

Б-интегрираните еколошки дозволи ги издаваат општините. Во случај кога инсталацијата се наоѓа во заштитено подрачје утврдено според закон, органот надлежен за издавање Б-интегрирана еколошка дозвола е Министерството за животна средина и просторно планирање. Градоначалникот на општината е должен да води општински регистар на Б-интегрираните еколошки дозволи за своето подрачје, како и да достави копија до МЖСПП каде што се води и се одржува единствен регистар на издадени Б-интегрирани еколошки дозволи.

Единствениот регистар на издадени Б-интегрирани еколошки дозволи е објавен на веб-страницата на Министерството, но во него не се евидентирани сите доделени Б-интегрирани еколошки дозволи.

Истражувањето покажа дека во Единствениот регистар на издадени Б-интегрирани еколошки дозволи што го води Министерството за животна средина и просторно планирање, од една страна, недостасуваат фирми на кои им се доделени Б-интегрирани дозволи, а од друга страна, пак, фирми кои веќе не се носители на ваква дозвола сè уште се евидентирани во Единствениот регистар. Така, во Единствениот регистар не можат да се пронајдат 5 фирми за кои Општина Неготино во изминатиот период издала Б-интегрирани дозволи, а од друга страна, пак, во регистарот стои име на фирма од Куманово на која ѝ е истечена дозволата и инсталацијата за која е издадена дозволата е веќе затворена.

Поконкретно, според наодите од истражувањето, во Единствениот регистар на издадени Б-интегрирани еколошки дозволи недостигаат фирмите „Јуниор-трејд“ ДООЕЛ и ДПТУ „ВС-ГД“ ДООЕЛ Кавадарци, за кои Б-интегрираните дозволи се издадени во 2015 година, потоа ДПТУ „Вардар песок“ ДОО, со издадена дозвола во 2017 година, ДПТУ „Интернационал фреш фуд“ ДОО, со дозвола од 2021 година, и Градежно друштво „Гранит“, со дозвола од 2023 година. За овие фирми Општина Неготино издала Б-интегрирани еколошки дозволи, но нив ги нема во Единствениот регистар што го води МЖСПП. Од друга страна, пак, во Единствениот регистар не е евидентирано дека настанале промени кај некои од инсталациите во однос на поседувањето на Б-интегрираните еколошки дозволи (на пример, кај Млекара „Здравје Радово“ ДОО). Во добиениот одговор од Општина Куманово се вели дека дозволата на инсталацијата на млекарницата е истечена и самата инсталација е затворена, но тоа не е променето во Регистарот. Според ова, не може да се востанови колкав е бројот на инсталации кои поседуваат Б-интегрирани еколошки дозволи во државата зашто во него едни инсталации недостасуваат, а други не се отстранети.

Според Законот за животна средина, градоначалниците се должни да водат општински, односно градски регистар (за Град Скопје) на Б-интегрирани еколошки дозволи за своето подрачје, како и да достават копија до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина (МЖСПП).

Гледано од перспектива на општините, спроведеното истражување покажа дека општините кои имаат доделено Б-интегрирани еколошки дозволи водат општински регистри за нив. Но, воочена е неусогласеност на податоците од општинските регистри со единствениот регистар на издадени Б-интегрирани еколошки дозволи што го води Министерството за животна средина и просторно планирање.

Општински регистри на Б-интегрирани еколошки дозволи

Општина	Општината води регистар на Б-интегрирани дозволи
Битола	да
Кичево	да
Куманово	да
Неготино	да
Струмица	да
Тетово	Немаат издадено Б-интегрирани дозволи и затоа немаат регистар
Чаир	Немаат издадено Б-интегрирани дозволи и затоа немаат регистар
Штип	да

Инаку, покрај единствениот регистар на издадени Б-интегрирани еколошки дозволи што се наоѓа на веб-страницата на Министерството за животна средина и просторно планирање, Министерството има изработено и веб-платформа насловена како www.registers.mk, посветена на А и Б еколошките дозволи. Истражувањето открива дека и оваа платформа е проследена со слабости, поради тоа што последен пат е ажурирана во 2022 година и во неа недостасуваат сите дозволи издадени по 2022 година. Ваквото двојно евидентирање на носителите на интегрирани дозволи може дополнително да доведе до забуна кај граѓаните кои се заинтересирани да проверат дали некоја компанија поседува дозвола од ваков вид.

- **Никој нема одговор на прашањето кои сè компании треба да поседуваат Б-интегрирана еколошка дозвола. Земјата нема интегриран систем, ниту контролен механизам со којшто ќе бидат опфатени сите индустриски капацитети кои со своите активности емитуваат материји штетни по животната средина. Општините немаат регистри на загадувачи.**

Според податоците на Државниот завод за статистика, во земјата има вкупно 73.061 активен деловен субјект. Иако точно се знае колкав е бројот на активни деловни субјекти и како тие, во согласност со Националната класификација на дејностите, се распределени по сектори, не е познат точниот број на фирми кои реализираат активности според кои би требало да поседуваат Б-интегрирана еколошка дозвола. Една четвртина или 18.965 од овие фирми се наоѓаат на територијата на општините Битола, Неготино, Кичево, Куманово, Струмица, Тетово, Чаир и Штип, кои се предмет на нашето истражување.

Во овие осум општини, според податоците кои ги добивме преку барања за слободен пристап до информации, се доделени 56 Б-интегрирани еколошки дозволи. Најмногу од нив се во Општина Штип, 14, една помалку во Општина Струмица, 13, 11 во Општина Куманово, 7 во Општина Битола. Општина Неготино има доделено 5 Б-интегрирани еколошки дозволи. На подрачјето на Општина Тетово се издадени 3 Б-интегрирани дозволи, но тоа е направено од страна на Министерството за животна средина и просторно планирање бидејќи се наоѓаат во заштитено подрачје. Општина Кичево има доделено две дозволи. Најмал број на дозволи, и тоа само една, има во Општина Чаир, каде што Б-интегрираната еколошка дозвола е доделена од страна на Град Скопје на Друштвото за снабдување со пареа и топла вода Скопје Север АД Скопје.

Бројот на доделени Б-интегрирани дозволи, ставен во сооднос со бројот на индустриски капацитети на општините, говори дека во сите уделот е под 1 %. Сепак, во Општина Штип има удел од 0,76 %, а во Општина Чаир – само 0,05 %.

Издадени Б-интегрирани еколошки дозволи

Општина	Вкупен број на издадени Б-интегрирани дозволи	Број на индустриски капацитети	Издадени дозволи во однос на бројот на индустриски капацитети
Штип	14	1.854	0,76 %
Струмица	13	2.394	0,54 %
Куманово	11	3.019	0,36 %
Битола	7	3.829	0,18 %
Неготино	5	765	0,65 %
Тетово	3	3.707	0,08 %
Кичево	2	1.462	0,14 %
Чаир	1	1.935	0,05 %

Во периодот од 2018 до 2022 година, осумте општини издале 23 Б-интегрирани еколошки дозволи. Најголем број од нив, дури девет, издала Општина Куманово, следува Општина Штип со седум, па Општина Битола со три, Струмица со две и, со по една дозвола, општините Кичево и Неготино.

Број на Б-интегрирани еколошки дозволи издадени од општините и МЖСПП

Општина	Број на Б-интегрирани еколошки дозволи издадени во периодот од 2018 – 2022 година	Број на дозволи издадени од Министерство за животна средина и просторно планирање
Куманово	9	0
Штип	7	0
Битола	3	0
Струмица	2	0
Кичево	1	0
Неготино	1	0
Тетово	0	3
Чаир	Б-интегрирани еколошки дозволи издава Град Скопје	0

Осумте општини во овој период реиздале вкупно 10 Б-интегрирани еколошки дозволи. Градоначалникот е должен на секои седум години да ги проверува условите утврдени со дозволата и доколку настанале измени во прописите за заштита на животната средина кои можат да влијаат врз работењето на инсталацијата, должен е да отпочне постапка за измена на Б-интегрираната дозвола. Ниту една од осумте општини во периодот од 2018 до 2022 година не одзела лиценца за Б-интегрирана дозвола од некоја од инсталациите кои поседуваат дозволи.

Број на реиздадени Б-интегрирани еколошки дозволи

Општина	Реиздадени Б-интегрирани дозволи
Куманово	5
Струмица	3
Битола	1
Неготино	1
Кичево	0
Тетово	0
Чаир	Б-интегрирани еколошки дозволи реиздава Град Скопје
Штип	0

За издавање на Б-интегрирана еколошка дозвола, општините треба да имаат определено најмалку едно лице во локалната администрација кое има висока стручна подготовка од областа на природните и техничките науки.

Лица кои работат на издавање Б-интегрирани дозволи

Општина	Број на лица кои работат на издавање на дозволи	Вкупен број на издадени Б-интегрирани дозволи
Штип	2	14
Струмица	2	13
Битола	2	7
Куманово	1	11
Неготино	1	4
Кичево	1	2
Тетово	0	3
Чаир	0	1

Како што може да се види од табеларниот приказ, шест од осум општини имаат определено лица кои работат врз издавање на овие дозволи. Општините Тетово и Чаир немаат издадено дозволи од ваков тип, па според тоа немаат предвидено лица кои би ја работеле таа проблематика. Во општините Неготино и Кичево, според систематизацијата се предвидени поголем број лица да работат на оваа проблематика (седум и две), но работи само едно лице, додека во Општина Битола, по систематизација е предвидено едно лице, а на оваа позиција имаат вработено две лица.

- Општините немаат регистри на загадувачи. Дел од нив имаат изработено т.н. катастри на загадувачи, но на ниво на индустрии, а не и на поединечни фирми.

Според Правилникот за формата, содржината, методологијата и начинот на водење регистар на испуштање и пренесување загадувачи, овие регистри треба да содржат податоци за инсталацијата со сите постројки во неа и нејзината географска местоположба, испуштањето на загадувачи во медиумите на животната средина (воздух, вода и почва), создавање и пренесување отпад надвор од локацијата и нивно одредиште итн. Ваков вид на регистри немаат изготвено ниту една од општините.

Притоа, од вкупно осум општини вклучени во проектот, единствено општините Битола, Кичево и Куманово имаат изготвено т.н. катастри на загадувачи, кои се на ниво на индустрии, и во нив не се наведени поединечни инсталации или загадувањето од нив. Општините Штип и Тетово информираа дека се вклучени во проект на Министерството за животна средина и просторно планирање за изработка на катастри на загадувачи.

Со оглед на тоа што немаат изготвено регистри на загадувачи, не може да се очекува општините да знаат колку компании треба да поседуваат Б-интегрирана еколошка дозвола, односно дали побарале дозволи сите фирми што требало да го сторат тоа.

- **Иако фирмите носители на Б-интегрирани еколошки дозволи треба да плаќаат надоместоци по неколку основи, сепак, дури и големите општини, годишно на оваа основа, вкупно собираат само по неколку илјади денари. Оваа состојба отвора сомнеж дека општините не им ги пресметуваат надоместоците за поседување на Б-интегрирана дозвола на сите носители на дозволите. Воедно, се воочува дека дел од фирмите не ги плаќаат редовно ниту ваквите ниски надоместоци за кои се задолжени.**

Според Законот за животна средина, инсталациите што поседуваат Б-интегрирана дозвола се должни да ѝ плаќаат надоместоци на општината, и тоа по неколку основи: поднесување на барањето, измена на дозволата, пренос на дозволата, годишен надоместок за поседување дозвола, годишен надоместок за редовен надзор и надоместок за затворање на инсталацијата. Определувањето на висината на надоместоците се врши врз основа на бројот на местата на инсталацијата од кои се испуштаат емисии во животната средина, бројот на задолжителните услови и мерки утврдени во дозволата, видот и големината на емисиите во животната средина, како и врз основа на површината што ја зафаќа инсталацијата. Попрецизно, висината на надоместоците е регулирана со Уредбата за висината на надоместокот што треба да го плаќаат операторите на инсталациите кои вршат активности за Б-интегрирана еколошка дозвола.

Според добиените податоци на ниво на инсталации, може да се воочи дека годишните надоместоци што ги плаќаат фирмите кои поседуваат Б-интегрирана дозвола се движат од само 915 денари до 22.860 денари.

Гледано, пак, на ниво на општините, истражувањето открива дека приходите што ги остваруваат по овие основи се исклучително скромни. Во петгодишниот период од 2018 до 2022 година, годишно анализираниите општини остварувале приход од само 1.220 до 165.017 денари.

Големите разлики во остварените приходи во однос на Б-интегрираните дозволи отвораат сомнеж дека општините не им ги пресметуваат надоместоците за годишно поседување на Б-интегрирана дозвола на сите носители на дозволите.

Како што може да се види од табеларниот приказ, најмногу приходи просечно годишно прибира Општина Струмица, 165.017 денари (2.680 евра). Следна е Општина Куманово, со приходи од 146.204 денари, или околу 2.400 евра годишно. На трето место е Општина Неготино, со годишни приходи по оваа основа од 35.000 денари (570 евра). Следува Општина Штип, која 14-те инсталации што имаат Б-интегрирани дозволи просечно годишно ги задолжувала да платат 19.308 денари (320 евра). На петто место е Општина Кичево, со приходи од 10.230 денари, или 170 евра. Иако има 7 инсталации што се носители на Б-интегрирани дозволи, Општина Битола просечно годишно наплатувала по само 1.220 денари, или 20 евра. Општините Тетово и Чаир немаат остварено прилив бидејќи тие не ги издале Б-интегрираните дозволи, туку тоа го направиле Министерството за животна средина и просторно планирање и Градот Скопје.

Просечни приходи од Б-интегрираните еколошки дозволи во период 2018 – 2022 година

Општина	Број на издадени дозволи	Просечни годишни приходи во денари
Струмица	13	165.017
Куманово	11	146.204
Неготино	4	35.000
Штип	14	19.308
Кичево	2	10.230
Битола	7	1.220
Тетово	3	0
Чаир	1	0

Гледано на ниво на години, во периодот од 2018 до 2022 година Општина Битола планирала да оствари приходи од Б-интегрираните дозволи по идентични 10 илјади денари. Притоа, не успеала да ги оствари ниту тие ниски проекции. Па така, општината која има издадено 7 дозволи во 2018 година воопшто немала приходи по оваа основа, во 2020 година биле собрани само 1.890 денари, во 2021 година – скромни 1.363 денари и во 2022 година – 2.847 денари. Ниското ниво на проекција на овие приходи упатува на ризикот дека општината не води прецизна евиденција и не им пресметува на фирмите надоместок за годишно поседување Б-интегрирана дозвола за период на поседување на дозволата.

Исклучително ниски приходи на годишно ниво имала и Општина Кичево. Во 2018 година општината на својата сметка добила 10.200 денари, во 2019, 2020 и 2021 година сумата била идентична и изнесувала 7.210 денари, а во 2022 година – 19.310 денари.

Општина Штип, во одговорот кон барањето за слободен пристап, само ни ги достави инсталациите што поседуваат Б-интегрирана дозвола и колкав е надоместокот што тие се задолжени да го платат, и за поседување Б-интегрирана дозвола и за редовен надзор. Оттука, не се располага со приходите на годишно ниво, туку со вкупни приходи остварени во периодот 2018 – 2022 година. Притоа, не е исклучено и овие скромни приходи да не се наплатени во целост.

Остварените приходи на Општина Неготино по сите основи за доделените Б-интегрирани еколошки дозволи во периодот од 2018 до 2022 година се непроменети и секоја година изнесуваат по само 35.000 денари.

Гледано на ниво на години, Општина Куманово има најголеми приходи од Б-интегрирани дозволи, и тоа во 2021 година во износ од 255.392 денари, а најмал приход остварила во 2019, и тоа 79.241 денари.

Општина Струмица, пак, по оваа основа во 2018 и 2019 година имала приходи по 171.424 денари. Во 2020 година приходите изнесувале 138.164 денари, потоа 163.548 во 2021 година и 180.527 денари во 2022 година.

Приливи од надоместоци за Б-интегрирана еколошка дозвола во периодот 2018 – 2022 година

Општина	Број на издадени дозволи	2018	2019	2020	2021	2022
Струмица	13	171.424	171.424	138.164	163.548	180.527
Куманово	11	166.480	79.241	98.394	255.392	131.511
Неготино	4	35.000	35.000	35.000	35.000	35.000
Кичево	2	10.210	7.210	7.210	7.210	19.310
Битола	7	0	/	1.890	1.363	2.847
Штип	14	не ги достави податоците на годишно ниво	не ги достави податоците на годишно ниво	не ги достави податоците на годишно ниво	не ги достави податоците на годишно ниво	не ги достави податоците на годишно ниво
Тетово	3	0	0	0	0	0
Чаир	1	0	0	0	0	0

- Сите податоци за остварените приходи од Б-интегрираните дозволи се обезбедени со користење на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер. Општините немаат пракса да ги информираат граѓаните за приходите што ги остваруваат од фирмите кои се носители на Б-интегрирани дозволи. Отсуството на транспарентност го зголемува ризикот на злоупотреби.

Годишните надоместоци што ги плаќаат фирмите кои поседуваат Б-интегрирана дозвола се движат од 915 денари до 22.860 денари.

Од општините вклучени во ова истражување врз основа на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер беше побарано да се достават податоци колку изнесуваат остварените приходи во периодот од 2018 до 2022 година по сите основи поврзани со Б-интегрирани еколошки дозволи за секоја инсталација поединечно. Но, овие податоци ги доставија само дел од општините.

Општините Струмица и Кичево доставија детални информации за остварените приходи на инсталациите кои поседуваат Б-интегрирана еколошка дозвола поединечно за секоја инсталација, додека, пак, општините Битола, Неготино и Куманово доставија вкупен износ на остварените приходи за периодот од 2018 до 2022 година. Општина Штип ни достави информација само со колкави средства ги задолжила инсталациите да плаќаат, но не и за приходите што ги остварила. Општините Чаир и Тетово не остваруваат приходи, поради тоа што самостојно немаат издадено ниту една Б-интегрирана дозвола.

Годишните надоместоци што ги плаќаат фирмите кои поседуваат Б-интегрирана дозвола се движат од 915 денари до 22.860 денари. Од податоците кои ни беа доставени, најмалку, односно со 915 денари, Општина Битола ја задолжила инсталацијата ИМВ индустрија за млеко Велковски. Останатите инсталации кои имаат добиено Б дозвола од општината плаќаат годишен надоместок до 1890 денари. Најмногу, односно 22.860 денари за годишен надоместок за поседување на дозволата, плаќа струмичкиот погон за производство на бетон ДГ „Бетон ПМ“ ДОО Струмица. Останатите инсталации во Струмица плаќаат од 4.690 до 19.200 денари. Со сума од 3.721 денар до 22.580 денари се задолжени инсталациите кои поседуваат Б-интегрирана дозвола од Општина Штип, додека тие во Кичево плаќаат по 7210, односно 8.100 денари.

Со оглед на тоа што речиси сите општини одговорија дека приходите добиени од Б-интегрирани еколошки дозволи се користат за програми или активности за заштита на животната средина, значајно е да се наведе дека само дел од мониторираните општини имаат програма за животна средина, и тоа Струмица, Куманово, Битола и Неготино.

Вредноста на овие програми во вкупните буџети се движи од скромните 0,36 % во Неготино до 2,01 % во Општина Струмица. Гледано од аспект на уделот на остварените приходи од Б-интегрираните дозволи во финансирањето на програмите за животна средина, произлегува дека тој е најмал е во Битола, со 0,03 %, а најголем во Струмица, со 7,37 %.

Вредност на програмите за животна средина

Општина	Буџети за 2022 година	Програма за животна средина во 2022 година	Удел на програмата во Буџетот на општината	Процент на финансирањето на програмите од приходите од Б-интегрираните дозволи
Струмица	1.217.311.189	24.500.000	2,01 %	7.37 %
Куманово	1.859.090.286	29.998.000	1,61 %	0,44 %
Битола	1.858.404.537	9.500.000	0,51 %	0,03 %
Неготино	373.022.919	1.330.000	0,36 %	2,63 %
Кичево	804.790.174	/	/	/
Тетово	1.526.335.202	/	/	/
Чаир	838.511.179	/	/	/
Штип	948.401.295	/	/	/

Податоците за програмите за животна средина се обезбедени од веб-страниците на општините.

- Со оглед на тоа што годишните надоместоци за најголем дел од инсталациите кои поседуваат Б-интегрирана еколошка дозвола секоја година се идентични, може да се толкува дека дел од инсталациите не доставуваат ниту годишни извештаи за мерењата и дека нецелосно им се утврдува надоместок по основа на издадени Б-дозволи. Дополнителен проблем е што дел од општините немаат ниту овластени инспектори за животна средина.

Сите општини велат дека инсталациите што поседуваат Б-интегрирани еколошки дозволи, во согласност со самите дозволи, се должни да вршат мониторинг на емисиите на животната средина и, најмалку еднаш годишно, до општината да доставуваат стручни извештаи од мониторинг извршен од страна на акредитиран субјект. Во случај овластениот инспектор за животна средина да има потреба од дополнителни информации, тој има право да побара дополнително мерење на емисиите.

Дел од општините немаат овластени инспектори за животна средина. Поконкретно, општините Кичево и Неготино немаат овластени инспектори за животна средина. Во Општина Кичево има инспектор со овластување, додека во Општина Неготино, лицето кое работи не е овластен инспектор. Овластениот инспектор за животна средина во Општина Чаир е вработен во 2023 година. Општина Тетово има пет лиценцирани инспектори за животна средина, Општина Куманово два, додека општините Битола, Струмица и Штип имаат по еден овластен инспектор за животна средина.

Овластени инспектори за животна средина

Општина	Број на овластени инспектори за животна средина во општината
Битола	1
Кичево	Нема овластен инспектор, туку 1 инспектор со овластување
Куманово	2
Неготино	Нема овластен инспектор
Струмица	1
Тетово	5
Чаир	1 (Инспекторот е вработен во 2023)
Штип	1

Во периодот од 2018 до 2022 година, општините Неготино и Чаир (обврска на Град Скопје) не правеле инспекциски надзори. Општина Кичево направила само три контролни надзори, додека општините Битола, Куманово и Тетово правеле надзори во континуитет во целиот период. Општините Струмица и Штип располагаат со делумни податоци поради тоа што инспекторите кои во одреден временски период работеле во општината повеќе не работат, па недостасуваат информациите за спроведените надзори во тој временски период.

Во Општина Тетово велат дека не располагаат со податоците за одделните години, туку вкупно за периодот од пет години и тој податок изнесува 650.

Вкупен број на извршени редовни, вонредни и контролни надзори во општините

Општина	2018	2019	2020	2021	2022
Битола	142	71	20	53	77
Кичево	0	0	0	0	3
Куманово	172	153	87	183	157
Неготино	0	0	0	0	0
Струмица	Општината не располага со податоците	Општината не располага со податоците	Општината не располага со податоците	Општината не располага со податоците	108
Тетово	Општината не располага со податоците	Општината не располага со податоците	Општината не располага со податоците	Општината не располага со податоците	Општината не располага со податоците
Чаир	0	0	0	0	0
Штип	Општината не располага со податоците	Општината не располага со податоците	7 (Општината немала инспектор за животна средина)	18 (Општината немала инспектор за животна средина)	4 (Општината немала инспектор за животна средина)

Во Општина Штип информираа дека за 2018 и 2019 немаат податоци бидејќи претходниот инспектор повеќе не работи во општината, а во периодот од 2019 до 2022 година во општината немало инспектор за животна средина. Итните и неодложни ги извршувал раководителот на сектор за инспекциски работи.

ПРЕПОРАКИ

- » Водење прецизна евиденција за доделените Б-интегрирани еколошки дозволи, и на ниво на општините и на ниво на државата, и обезбедување пристап на граѓаните до овие податоци.
- » Воспоставување интегриран систем и контролен механизам преку којшто целосно ќе бидат опфатени индустриските инсталации, односно капацитети, кои со своите активности емитуваат материји штетни по животната средина и оттука, треба да бидат носители на Б-интегрираните еколошки дозволи.
- » Почести неселективни и несубјективни контроли за пронаоѓање инсталации кои требало, а не поднеле барање за добивање Б-интегрирана дозвола, како и врз субјектите кои поседуваат дозволи од ваков тип, со цел да се заштити животната средина.
- » Иницирање измени во законската регулатива за коригирање на формулата преку која се утврдува висината на средствата што треба да ги платат инсталациите што поседуваат Б-интегрирана дозвола.
- » Општините на годишно ниво да обезбедуваат известувања од операторите со инсталации за количината на загадувачките супстанции и овие податоци да ги користат при пресметка на годишниот надоместок за поседување Б-интегрирана еколошка дозвола.
- » Општините да ги пресметуваат надоместоците за годишно поседување Б-интегрирана дозвола за сите носители на дозволите и да водат сметка за навремена наплата на овие побарувања.
- » Воспоставување воедначен начин на пресметување на надоместоците за Б-интегрирани еколошки дозволи и иницирање измени во законската регулатива за определување поконкретни насоки за наменското искористување на наплатените надоместоци.
- » Пополнување на сите предвидени работни места за овластени инспектори за животна средина во локалните самоуправи, со цел спроведување континуирани редовни, вонредни и контролни надзори на индустриските капацитети.

RESEARCH ON THE PROCESS OF ISSUING B-INTEGRATED ENVIRONMENTAL PERMITS

RESEARCH ON THE PROCESS OF ISSUING B-INTEGRATED ENVIRONMENTAL PERMITS

Electronic edition:
(RESEARCH ON THE PROCESS OF ISSUING B-INTEGRATED ENVIRONMENTAL PERMITS)

Original title of the publication:
ИСТРАЖУВАЊЕ ЗА ПРОЦЕСОТ НА ДОДЕЛУВАЊЕ Б-ИНТЕГРИРАНИ ЕКОЛОШКИ ДОЗВОЛИ

Publisher:
Center for Civil Communications

Translation from Macedonian to English:
Magdalena Simionska

Graphic design:
Relativ

Skopje, July 2024

CIP - Каталогизација во публикација Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје
352.077.3:502.17]:66/67(497.7)(047.31)

ЦЕНТАР за граѓански комуникации

Истражување за процесот на доделување б-интегрирани еколошки дозволи [Електронско издание] = Research on the process of issuing b-integrated environmental permits = Hulumtim në procesin e dhënies së lejeve të integruara ekologjike b / Центар за граѓански комуникации ; translation from macedonian to english Magdalena Simionska ; përktheu nga gjuhë maqedonase në gjuhën shqipe Agon Ismaili. - Текст во ПДФ формат, содрж. 20, 20, 20 стр., фотографии. - Скопје : Центар за граѓански комуникации ; Skopje : Center for Civil Communications ; Shkup: Qendra për Komunikime Qytetare, 2024

Начин на пристапување (URL): <https://ccc.org.mk/images/eko.pdf>. - Наслов преземен од екран. - Опис на изворот на ден 10.07.2024 год. - Напореден текст на мак., алб. и англ. Јазик

ISBN 978-608-4974-36-9

а) Б-интегрирани еколошки дозволи -- Издавање -- Индустриски капацитети
-- Локална самоуправа -- Македонија -- Истражувања

COBISS.MK-ID 64058373

Kingdom of the Netherlands

The research has been prepared as part of the project "Safeguards against Corruption" with the financial aid of the Embassy of the Kingdom of the Netherlands in Skopje and is implemented by the Center for Civil Communications from November 1, 2021 to October 31, 2024.

CONTENT

- 4 / KEY FINDINGS
- 6 / GOAL OF THE RESEARCH
- 8 / RESEARCH ON THE PROCESS OF ISSUING B-INTEGRATED ENVIRONMENTAL PERMITS
- 19 / RECOMMENDATIONS

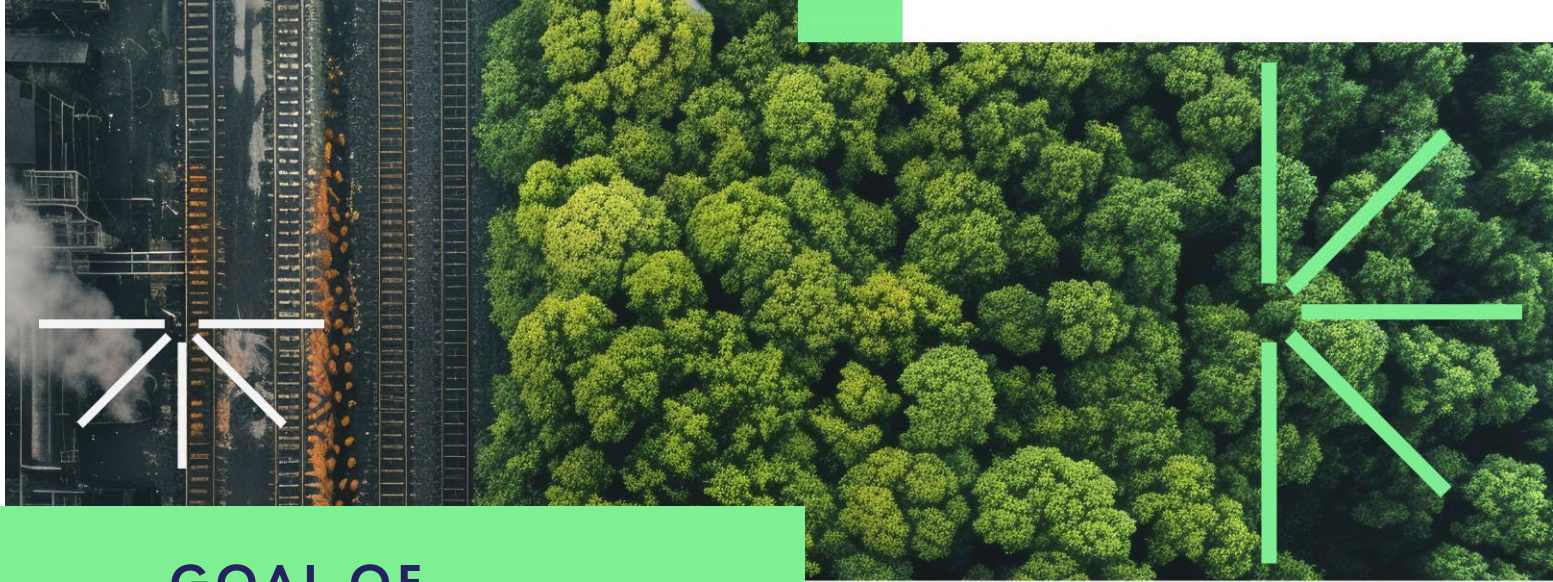
KEY FINDINGS

- **No one in the country has precise data on the number of B-integrated environmental permits issued by the municipalities to companies whose operations affect the environment.** According to the Registry of the Ministry of Environment and Physical Planning (MESPP), there are 278 holders of B-integrated environmental permits. Still, the research has shown that some of the permits issued by the municipalities are not published in the Registry, whereas some of the companies that hold such permits are still in the Registry even though they have closed the installations.
- **No one can answer which companies should hold B-integrated environmental permits.** The country does not have an integrated system, or a control mechanism which will include all industrial capacities whose operations emit harmful substances in the environment. The municipalities have no registers of polluters. Some of them have prepared a so-called cadaster of polluters but only of industries and not individual companies.
- **Although the companies which are holders of B-integrated environmental permits should pay fees on several grounds, not even the big municipalities collect more than a few thousand denars annually from this.** This creates suspicion that the municipalities do not charge the fees for holding B-integrated environmental permits to all permit holders. Also, it can be noticed that some of the companies do not regularly pay even these low fees.
- **The annual fees which companies that hold B-integrated environmental permits pay range from 915 to 22,860 denars.**
- **The big discrepancies regarding the municipalities' income from this point to the conclusion that there is no uniform way of calculating the fees for B-integrated environmental permits.**
- Considering the fact that the annual fees for most of the installations that hold B-integrated environmental permits are identical every year, we can infer that **some of the installations do not even submit annual reports on pollution measurements and their annual fee is not fully determined.**

- All data on the realized income from B-integrated environmental permits is provided by utilizing the Law on Free Access to Public Information. **The municipalities do not have the practice of informing the citizens about the income they receive from companies that are holders of B-integrated environmental permits. The absence of transparency increases the risk of abuses.**
- **Every second municipality faces a deficit of environmental inspectors.**
- The noted weaknesses in issuing B-integrated environmental permits **increases the risks of abuse and of corruption in the field of environment.**

GOAL OF THE RESEARCH

The goal of the research is to map the current practices as regards issuing B-integrated environmental permits primarily due to the noted increased problems with environmental protection in the country. In the National Strategy for Prevention of Corruption and Conflict of Interest (2021-2025) it is stated that this sector is becoming more significant in the past years due to the introduction of various ecological and other types of permits that the business entities should hold in order to begin/perform their operational activities. This research is motivated by the risk of corruption during the process which imposes the necessity of analyzing the existing practices, detecting the problems and preparing appropriate recommendations in order to increase the transparency and integrity of these procedures.

The Law on Environment regulates the manner of protection, renewal and improvement of the environmental quality, protection of peoples' lives and health which entails anticipation, monitoring, restricting and eliminating negative environmental influences. In order to reduce pollution and increase environmental standards by achieving economic development without environmental degradation, in accordance with the law integrated environmental permits for polluters have been introduced. Depending on the type and scope of activities, which are determined according to an appropriate threshold of installed production capacities or type of raw material used in the production processes, the installations need to have an A-integrated environmental permit issued by the Ministry of Environment and Physical Planning or a B-integrated environmental permit issued by the municipalities.

The Government of RNM determines the installations for which an A and/or B-integrated environmental permit is needed with the Regulation for determining the activities of the installations for which an integrated environmental permit is issued, i.e. a permit for compliance with an operational plan and a timetable for submitting a request for a permit for compliance with an operational plan. The term installation, in the context of integrated environmental permits represents a stationary technical unit, an industrial facility where activities are carried out and which could effect emissions and pollution.

The operators of new installations with harmful emissions for the environment and for the health of the population in cases of smaller capacity installations are obligated to secure a B-integrated environmental permit. In the context of an integrated prevention and control of pollution, a permit is a written decision which authorizes the operation of the installation and which is the subject of certain conditions that guarantee that the installation complies with legal requirements.

In order to map the state of issuing B-integrated environmental permits, the Center for Civil Communications together with the non-governmental organizations involved in the conducting of the project "Safeguards against Corruption" (Youth Cultural Center – Bitola, Rural Coalition, Center for Intercultural Dialogue, Ecological Association Vila Zora Veles, Citizen's Association Research and Analysis Centre NOVUS Strumica, Association Multikultura, Citizens' Association ZIP Institute for Politics and Good Governance and EHO Educational-Humanitarian Organization) submitted identical requests for information to the eight municipalities included in the project. The following information was requested from the municipalities of Bitola, Kicevo, Kumanovo, Negotino, Tetovo, Strumica, Cair and Stip: how many industrial capacities/installation function on the territory of their municipality; have they established a Register of polluters; how many B-integrated environmental permits have they issued during the period 2018-2022; has the MEPP issued B-integrated environmental permits to operators on behalf of the municipality and what is the number of projected job posts in this area in the act for systematization and organization of job posts in the municipality; has a Rulebook for determining the conditions for issuing B-integrated environmental permits been prepared/adopted; how much is the realized income for the period 2018-2022 on all accounts related to B-integrated environmental permits for each installation individually; how many systematized and how many filled job posts – authorized environmental inspectors are there in the municipality; if there is no employed authorized environmental inspector in the municipality, who performs the inspection surveillance activities; has the state inspectorate controlled the work of the authorized inspectors during the period 2018-2022; how many regular, extraordinary and control inspection supervisions were planned and how many were conducted during the period 2018-2022; how many B-integrated environmental permits have been revoked due to violation of the mandatory conditions established by the permit during the period 2018-2022; to submit the annual operational programs and reports for conducting inspection supervisions for the period 2018-2022; how are the conditions at installations that emit hazardous substances and that have B-integrated environmental permits monitored; do they have data on the manner in which the operators of the installations monitor the emissions from their activities that impact the environment and are the operators obligated to submit these data to the municipality and how were the funds collected from the fees for issued B-integrated environmental permits used.

The research is prepared from the information received from the municipalities.

RESEARCH ON THE PROCESS OF ISSUING B-INTEGRATED ENVIRONMENTAL PERMITS

- No one in the country has precise data on the number of B-integrated environmental permits that the municipalities have issued to companies whose operations impact the environment. According to the Registry of the Ministry of Environment and Physical Planning, there are 278 companies which are holders of B-integrated environmental permits. However, the research has shown that some of the permits issued by the municipalities are not published in the Register, whereas other companies that hold these permits are still in the Register even though they have closed the installations.

The municipalities issue the B-integrated environmental permits. In cases when the installation is located in a protected area, in accordance with the law the Ministry of Environment and Physical Planning is the body responsible for issuing B-integrated environmental permits. The mayor of the municipality is obligated to keep a municipal registry of B-integrated environmental permits for their region, as well as to submit a copy to the MEPP where the Single Register of B-integrated environmental permits is kept and maintained.

[The Single Register of issued B-integrated environmental permits](#) is published on the webpage of the Ministry but not all of the issued B-integrated environmental permits are registered.

The research has shown that the Single Register of issued B-integrated environmental permits kept by the Ministry of Environment and Physical Planning on the one hand does not include the companies that have been issued B-integrated environmental permits and on the other hand companies which no longer hold these permits are still registered in it. Consequently, 5 companies to which the Municipality of Negotino has issued B-integrated environmental permits in the previous period cannot be found in the Single Register, yet in it is the name of a company from Kumanovo whose permit has expired and whose installation for which the permit was issued is closed.

More specifically, according to the findings from the research, the following companies are missing from the Single Register of issued B-integrated environmental permits: Junior-trade LLC and CPTS VS-GD LLC Kavadarci for which the B-integrated environmental permits were issued in 2015, then CPTS Vardar Pesok LLC with a permit issued in 2017, CPTS International Fresh Food LLC with a permit from 2021 and the construction company Granit with a permit from 2023. The Municipality of Negotino has issued B-integrated environmental permits for these companies but they are not in the Single Register kept by the MEPP. On the other hand, changes for some of the installations are not registered in the Single Register as regards holding B-integrated environmental permits (for example Mlekara Zdravje Radovo LLC). In the response received from the Municipality of Kumanovo they state that the permit for the installation of the dairy has expired and that the installation is closed, but this change is not entered in the Register. According to this, the number of installations that hold B-integrated environmental permits in the country cannot be determined since some installations are missing in the Register and others have not been deleted from it.

In accordance with the Law on Environment, the mayors are obligated to keep municipal, i.e. city registers (for the City of Skopje) of B-integrated environmental permits for their region, as well as to submit a copy to the state organ responsible for environmental issues (MEPP).

Regarding the municipalities, the conducted research has shown that those which have issued B-integrated environmental permits are accordingly keeping municipal registers of this. However, there is a noted inconsistency of data from the Single Register of issued B-integrated environmental permits which is kept by the Ministry of Environment and Physical Planning.

Municipal registers of B-integrated environmental permits

Municipality	The municipality has a register of B-integrated environmental permits
Bitola	yes
Kicevo	yes
Kumanovo	yes
Negotino	yes
Strumica	yes
Tetovo	They have not issued B-integrated environmental permits which is why they do not have a register
Cair	They have not issued B-integrated environmental permits which is why they do not have a register
Stip	yes

Apart from the Single Register of issued B-integrated environmental permits which can be found on the webpage of the Ministry of Environment and Physical Planning, the Ministry has also prepared a web platform www.registers.mk dedicated to A and B environmental permits. The research finds that this platform also has a lot of weaknesses since it has last been updated in 2022 and since it also lacks all the permits issued after 2022. This double registering of holders of integrated permits can additionally cause confusion among the citizens who are interested in checking whether a certain company holds such a permit.

- **No one has an answer to the question of which companies should hold a B-integrated environmental permit. The country does not have an integrated system that includes all industrial facilities that through their operations emit substances which are harmful for the environment. The municipalities do not have registers of polluters.**

According to the data from the State Statistical Office, there are a total of 73,061 active business entities in the country. Even though there is a precise number of active business entities and their distribution by sectors according to the National Classification of Activities, the precise number of companies that realize activities according to which they should hold B-integrated environmental permits is unknown. One quarter or 18,965 of these companies are located on the territory of the municipalities of Bitola, Negotino, Kicevo, Kumanovo, Strumica, Tetovo, Cair and Stip which are subject to this research.

According to the data received through the requests for free access to public information, 56 B-integrated environmental permits have been issued in these eight municipalities. The majority of them have been issued in the Municipality of Stip – 14, one less in the Municipality of Strumica – 13, 11 in the Municipality of Kumanovo, and 7 in the Municipality of Bitola. The Municipality of Negotino has issued 5 B-integrated environmental permits. There are 3 B-integrated environmental permits issued on the territory of the Municipality of Tetovo, but by the Ministry of Environment and Physical Planning since they are located in a protected area. The Municipality of Kicevo has issued two permits. The least permits have been issued in the Municipality of Cair, only one, and the B-integrated environmental permit was issued by the City of Skopje to the Company for Supply of Steam and Hot Water Skopje Sever AD Skopje.

The number of issued B-integrated environmental permits in relation to the number of industrial facilities in the municipalities indicates that in all of them the share is less than 1%. However, the Municipality of Stip has a share of 0.76% and the Municipality of Cair only 0.05%.

B-integrated environmental permits issued

Municipality	Total number of B-integrated environmental permits issued	Number of industrial facilities	Permits issued in relation to the number of industrial facilities
Stip	14	1,854	0.76%
Strumica	13	2,394	0.54%
Kumanovo	11	3,019	0.36%
Bitola	7	3,829	0.18%
Negotino	5	765	0.65%
Tetovo	3	3,707	0.08%
Kicevo	2	1,462	0.14%
Cair	1	1,935	0.05%

During the period 2018-2022, the eight municipalities issued 23 B-integrated environmental permits. The majority of them, or nine, were issued by the Municipality of Kumanovo, seven by the Municipality of Stip, three by the Municipality of Bitola, two by the Municipality of Strumica and the municipalities of Kicevo and Negotino issued one permit each.

Number of B-integrated environmental permits issued by the municipalities and the MEPP

Municipality	Number of B-integrated environmental permits issued during the period 2018-2022	Number of permits issued by the Ministry of Environment and Physical Planning
Kumanovo	9	0
Stip	7	0
Bitola	3	0
Strumica	2	0
Kicevo	1	0
Negotino	1	0
Tetovo	0	3
Cair	B-integrated environmental permits are issued by the City of Skopje	0

During this period the eight municipalities reissued a total of 10 B-integrated environmental permits. The mayor has an obligation to check the conditions determined with the permit every seven years and if there are changes in the regulations for environmental protection that can impact the operations of the installations, they are obligated to initiate a procedure for amending the B-integrated environmental permit. None of the eight municipalities revoked a B-integrated environmental permit during the stated period from any installation that holds a permit.

Number of reissued B-integrated environmental permits

Municipality	Reissued B-integrated environmental permits
Kumanovo	5
Strumica	3
Bitola	1
Negotino	1
Kicevo	0
Tetovo	0
Cair	B-integrated environmental permits are reissued by the City of Skopje
Stip	0

In order to issue a B-integrated environmental permit, the municipalities need to have at least one designated person in the local administration who has undergone professional training in the field of natural and technical sciences.

People who work on issuing B-integrated environmental permits

Municipality	Number of people who work on issuing the permits	Total number of B-integrated environmental permits issued
Stip	2	14
Strumica	2	13
Bitola	2	7
Kumanovo	1	11
Negotino	1	4
Kicevo	1	2
Tetovo	0	3
Cair	0	1

As can be seen from the table, six of the eight municipalities have a dedicated person that issues the permits. The municipalities of Tetovo and Cair have not issued these types of permits, so they do not have a dedicated person. In the municipalities of Negotino and Kicevo, according to the systematization, a large number of people (seven and two) working in this field have been projected, but there is only one dedicated person. Whereas after the systematization in the Municipality of Bitola one person was projected, but there are two people employed for this position.

- The municipalities have no registers of polluters. Some of them have prepared a so-called cadaster of polluters, but at the level of industries and not individual companies.

According to the Rulebook on the form, content, methodology and manner of keeping a register on discharge and transport of polluters, they should contain data on the installation with all its plants and its geographical location, the discharge of pollutants in the environmental media (air, water and soil), creating and transporting waste outside the locations and their destination, etc. None of the municipalities have prepared these types of registers.

Nevertheless, from the eight municipalities included in this project, only the municipalities of Bitola, Kicevo and Kumanovo have prepared a so-called cadaster of polluters at the level of industries, but the individual installations or the pollution from them is not stated. The municipalities of Stip and Tetovo informed us that they are part of a project by the Ministry of Environment and Physical Planning aimed at creating cadasters of polluters.

Considering that they have not prepared registers of polluters, it cannot be expected that the municipalities know the number of companies that should hold a B-integrated environmental permit, i.e. whether all the companies that should hold a permit have applied for it.

- **Although companies that are holders of B-integrated environmental permits should pay fees on several accounts, even the big municipalities collect only a few thousand denars annually from this fee. This creates doubt whether the municipalities charge all the companies the fees for holding B-integrated environmental permits. Moreover, it can be noted that some of the companies do not regularly pay even such low fees.**

According to the Law on Environment, the installations that hold B-integrated environmental permits are obligated to pay fees to the municipality on several accounts: submitting a request, change of permit, transfer of permit, annual fee for holding a permit, annual fee for regular supervision and a fee for closing an installation. The amount of the fees is determined based on the number of places in the installation from which emissions are discharged in the environment, the number of mandatory conditions and measures determined in the permit, the type and size of emissions into the environment, as well as the surface that the installation occupies. More precisely, the amount of the fees is determined with a Regulation on the amount of fees to be paid by the operators of installations that carry out activities for B-integrated environmental permits.

According to the data received for the installations, it can be noted that the annual fees which the companies that are holders of B-integrated environmental permits pay range from 915 to 22,860 denars.

For the municipalities on the other hand, the research indicated that the income generated from these fees is exceptionally modest. During the five year period 2018-2022, the analyzed municipalities on average generated an annual income that ranged from only 1,220 to 165,017 denars.

The big discrepancies in the generated income regarding the B-integrated environmental permits creates doubt whether the municipalities charge the annual fee for holding B-integrated environmental permits to all permit holders.

As can be seen from the table, the Municipality of Strumica generates the most average income annually – 165,017 denars (2,680 euros). Next is the Municipality of Kumanovo with 146,204 denars or around 2,400 euros annually. In third place is the Municipality of Negotino with an annual income on this account of 35,000 denars (570 euros). Then follows the Municipality of Stip which on average annually charged the 14 installations that hold B-integrated environmental permits to pay 19,308 denars (320 euros). The Municipality of Kicevo is in fifth place with an income of 10,230 denars or 170 euros. Even though the Municipality of Bitola has 7 installations which are holders of B-integrated environmental permits, it has generated an average annual income of only 1,220 denars or 20 euros. The municipalities of Tetovo and Cair have not generated income because they do not issue the permits but the Ministry of Environment and Physical Planning and the City of Skopje do.

Average income from the B-integrated environmental permits during the period 2018-2022

Municipality	Number of permits issued	Average annual income in denars
Strumica	13	165,017
Kumanovo	11	146,204
Negotino	4	35,000
Stip	14	19,308
Kicevo	2	10,230
Bitola	7	1,220
Tetovo	3	0
Cair	1	0

Annually, during the period 2018-2022 the Municipality of Bitola planned to generate an income of 10 thousand denars from the B-integrated environmental permits, but it did not achieve even these low projections. Thus the municipality which issued 7 permits in 2018 had no income at all from this, in 2020 only 1,890 denars were generated, in 2021 modest 1,363 denars and 2,847 denars in 2022. The low level of projection of these incomes indicates the risk that the municipality does not keep precise records and does not charge fees for annual holding of B-integrated environmental permits.

The Municipality of Kicevo also had exceptionally low annual incomes. In 2018 the municipality received 10,200 denars on its account; the sum for 2019, 2020 and 2021 was identical and amounted to 7,210 denars per year and in 2022 it was 19,310 denars.

After the request for free access to public information, the Municipality of Stip only delivered a list of the installations that hold B-integrated environmental permits and the amount of the fee that they have to pay for holding B-integrated environmental permits and for regular supervision. Hence, we do not have data on the annual incomes but the total income generated during the period 2018-2022. Also, we do not know whether these fees were even paid in full.

The generated incomes of the Municipality of Negotino on all accounts for B-integrated environmental permits issued during the period 2018-2022 remain the same and each year amount to only 35,000 denars.

The Municipality of Kumanovo had the highest income from B-integrated environmental permits in 2021 or 255,392 denars and the lowest in 2019 or 79,241 denars.

In 2018 and 2019 the Municipality of Strumica generated an income of 171,424 denars per year from the fees. In 2020 the income was 138,164 denars, then 163,548 denars in 2021 and 180,527 denars in 2022.

Income from fees for B-integrated environmental permits during the period 2018-2022

Municipality	Number of permits issued	2018	2019	2020	2021	2022
Strumica	13	171,424	171,424	138,164	163,548	180,527
Kumanovo	11	166,480	79,241	98,394	255,392	131,511
Negotino	4	35,000	35,000	35,000	35,000	35,000
Kicevo	2	10,210	7,210	7,210	7,210	19,310
Bitola	7	0	/	1,890	1,363	2,847
Stip	14	Did not submit the annual data	Did not submit the annual data	Did not submit the annual data	Did not submit the annual data	Did not submit the annual data
Tetovo	3	0	0	0	0	0
Cair	1	0	0	0	0	0

- All the data on the generated income from the B-integrated environmental permits was provided by using the Law on Free Access to Public Information. The municipalities do not inform the citizens about the incomes generated from companies that are holders of B-integrated environmental permits. The lack of transparency increases the risk of abuse.

The annual fees that the companies which are holders of B-integrated environmental permits pay range between 915 denars and 22,860 denars.

Based on the Law on Free Access to Public Information, the municipalities included in this research were asked to submit data on the amount of incomes generated during the period 2018-2022 on all accounts related to B-integrated environmental permits for every installation individually. However, only some of the municipalities submitted the data.

The municipalities of Strumica and Kicevo submitted detailed information about the generated incomes from the installations that hold B-integrated environmental permits, individually for each installation. Whereas the municipalities of Bitola, Negotino and Kumanovo submitted the total generated income for the period 2018-2022. The Municipality of Stip submitted information only on the amount of the fees that the installations have to pay, but not information on the generated income. The municipalities of Cair and Tetovo do not generate incomes because they have not issued any B-integrated environmental permits.

The annual fees that the companies that hold B-integrated environmental permits pay range from 915 denars to 22,860 denars. The submitted data indicate that the Municipality of Bitola charged IMV Industry for Milk Velkovski with the lowest amount of 915 denars. The other installations which hold B-integrated environmental permits pay an annual fee of 1,890 denars. The installation from Strumica for production of concrete DG Beton PM LLC Strumica is charged the highest annual fee or 22,860 denars. The remaining installations in Strumica pay from 4,690 to 19,200 denars. The installations that hold B-integrated environmental permits in the Municipality of Stip have to pay from 3,721 denars to 22,580 denars, whereas those in Kicevo pay from 7,210 denars to 8,100 denars.

Considering that nearly all the municipalities responded that the incomes generated from B-integrated environmental permits are used for programs or activities for environmental protection, it is important to state that only a part of the monitored municipalities have an environmental program, specifically only Strumica, Kumanovo, Bitola and Negotino.

The value of these programs in the total budgets ranges from modest 0.36% in Negotino to 2.01% in the Municipality of Strumica. As regards the share of generated incomes from the B-integrated environmental permits in the funding of the environmental programs, the smallest share is in Bitola with 0.03% and the largest in Strumica with 7.37%.

Value of the environmental programs

Municipality	Budgets for 2022	Environmental program for 2022	Share of the program in the budget of the municipality	Percentage of program funding from income from B-integrated environmental permits
Strumica	1.217.311.189	24.500.000	2.01%	7.37%
Kumanovo	1.859.090.286	29.998.000	1.61%	0.44%
Bitola	1.858.404.537	9.500.000	0.51%	0.03%
Negotino	373.022.919	1.330.000	0.36%	2.63%
Kicevo	804.790.174	/	/	/
Tetovo	1.526.335.202	/	/	/
Cair	838.511.179	/	/	/
Stip	948.401.295	/	/	/

The data on the environmental programs was provided from the webpages of the municipalities.

- Considering that the annual fees for most of the installations that hold B-integrated environmental permits are the same each year, we can infer that some of the installations do not even submit annual reports on the measurements and their fee for B-permits issued is not completely determined. An additional problem is that some of the municipalities do not even have authorized environmental inspectors.

All the municipalities state that the installations that hold B-integrated environmental permits, in accordance with the permits, are obligated to monitor the environmental emissions and at least once a year submit expert reports to the municipality from the monitoring conducted by an accredited subject. In cases when the authorized environmental inspector needs additional information, they have the right to ask for additional measurements of emissions.

Some of the municipalities do not have authorized environmental inspectors. More specifically, the municipalities of Kicevo and Negotino do not have authorized environmental inspectors. In the Municipality of Kicevo there is an inspector with an authorization and in the Municipality of Negotino the person employed is not an authorized inspector. The authorized environmental inspector in the Municipality of Cair was employed in 2023. The Municipality of Tetovo has five licensed environmental inspectors, the Municipality of Kumanovo two, whereas the municipalities of Bitola, Strumica and Stip each have one authorized environmental inspector.

Authorized environmental inspectors

Municipality	Number of authorized environmental inspectors in the municipality
Bitola	1
Kicevo	There is no authorized inspector, only 1 inspector with an authorization
Kumanovo	2
Negotino	There is no authorized inspector
Strumica	1
Tetovo	5
Cair	1 (The inspector was employed in 2023)
Stip	1

During the period 2018-2022, the municipalities of Negotino and Cair (obligation of the City of Skopje) did not conduct inspection supervisions. The Municipality of Kicevo conducted only three control supervisions, whereas the municipalities of Bitola, Kumanovo and Tetovo continually conducted supervisions throughout the entire period. The municipalities of Strumica and Stip have partial data because the inspectors which were working in the municipalities no longer work there so data is missing on the supervisions conducted during that period.

The Municipality of Tetovo states that they do not have the data for the individual years, but the total for the five-year period is 650.

Total number of conducted regular, extraordinary and control supervisions in the municipalities

Municipality	2018	2019	2020	2021	2022
Bitola	142	71	20	53	77
Kicevo	0	0	0	0	3
Kumanovo	172	153	87	183	157
Negotino	0	0	0	0	0
Strumica	The municipality does not have the data	The municipality does not have the data	The municipality does not have the data	The municipality does not have the data	108
Tetovo	The municipality does not have the data	The municipality does not have the data	The municipality does not have the data	The municipality does not have the data	The municipality does not have the data
Cair	0	0	0	0	0
Stip	The municipality does not have the data	The municipality does not have the data	7 (The municipality did not have an environmental inspector)	18 (The municipality did not have an environmental inspector)	4 (The municipality did not have an environmental inspector)

The Municipality of Stip informed us that for 2018 and 2019 they do not have data because the previous inspector no longer works in the municipality, and during the period 2019-2022 there was no environmental inspector in the municipality. The urgent supervisions were conducted by the head of the inspection department.

RECOMMENDATIONS

- » Keeping precise records of the B-integrated environmental permits issued both at the municipal and state level and ensuring citizens' access to this data.
- » Establishing an integrated system and control mechanism through which the industrial installations, i.e. facilities that with their activities emit harmful substances in the environment will be fully covered and hence should be holders of B-integrated environmental permits.
- » More frequent non-selective and non-subjective controls to find installations that should but have not submitted a request for obtaining a B-integrated permit, as well as for entities that hold permits of this type in order to protect the environment.
- » Initiating legislation changes to correct the formula used to determine the amount of fees that should be paid by the installations that hold B-integrated permits.
- » Municipalities should annually provide notifications from operators of installations on the amount of polluting substances and use this data in the calculation of the annual fee for holding a B-integrated environmental permit.
- » Municipalities should calculate the fees for annual holding of a B-integrated permit for all permit holders and keep track of the timely collection of these claims.
- » Establishing a uniform way of calculating the fees for B-integrated environmental permits and initiating legislation changes to determine more specific guidelines for the intended use of the collected fees.
- » Filling all the projected job posts for authorized environmental inspectors in the local self-governments in order to conduct continuous regular, extraordinary and control supervisions of the industrial facilities.

HULUMTIM NË PROCESIN E DHËNIES SË LEJEVE TË INTEGRUARA EKOLOGJIKE B

HULUMTIM NË PROCESIN E DHËNIES SË LEJEVE TË INTEGRUARA EKOLOGJIKE B

Botim elektronik:

(HULUMTIM NË PROCESIN E DHËNIES SË LEJEVE TË INTEGRUARA EKOLOGJIKE B)

Titulli origjinal i botimit:

ИСТРАЖУВАЊЕ ЗА ПРОЦЕСОТ НА ДОДЕЛУВАЊЕ Б-ИНТЕГРИРАНИ ЕКОЛОШКИ ДОЗВОЛИ

Botues:

Qendra për Komunikime Qytetare

Përktheu nga gjuha maqedonase në gjuhën shqipe:

Agon Ismaili

Dizajn grafik:

Relativ

Shkup, korrik 2024

CIP - Каталогизација во публикација Национална и универзитetska biblioteka "Св. Климент Охридски", Скопје
352.077.3:502.17]:66/67(497.7)(047.31)

ЦЕНТАР за граѓански комуникации

Истражување за процесот на доделување б-интегрирани еколошки дозволи [Електронско издание] = Research on the process of issuing b-integrated environmental permits = Hulumtim në procesin e dhënies së lejeve të integruara ekologjike b / Центар за граѓански комуникации ; translation from macedonian to english Magdalena Simionska ; përktheu nga gjuha maqedonase në gjuhën shqipe Agon Ismaili. - Текст во ПДФ формат, содрж. 20, 20, 20 стр., фотографии. - Скопје : Центар за граѓански комуникации ; Skopje : Center for Civil Communications ; Shkup: Qendra për Komunikime Qytetare, 2024

Начин на пристапување (URL): <https://ccc.org.mk/images/eko.pdf>. - Наслов преземен од екран. - Опис на изворот на ден 10.07.2024 год. - Напореден текст на мак., алб. и англ. Јазик

ISBN 978-608-4974-36-9

а) Б-интегрирани еколошки дозволи -- Издавање -- Индустриски капацитети
-- Локална самоуправа -- Македонија -- Истражувања

COBISS.MK-ID 64058373

Kingdom of the Netherlands

Hulumtimi është përgatitur në kuadër të projektit "Mbrotjje nga korrupsioni" me asistencë financiare nga Ambasada e Mbretërisë së Holandës në Shkup, i zbatuar nga Qendra për Komunikime Qytetare, në periudhën nga 1 nëntor 2021 deri më 31 tetor të vitit 2024.

PËRMBAJTJA

- 4 / GJETJET KRYESORE
- 6 / SYNIMI I HULUMTIMIT
- 8 / HULUMTIM NË PROCESIN E DHËNIES SË LEJEVE TË INTEGRUARA EKOLOGJIKE B
- 19 / REKOMANDIME

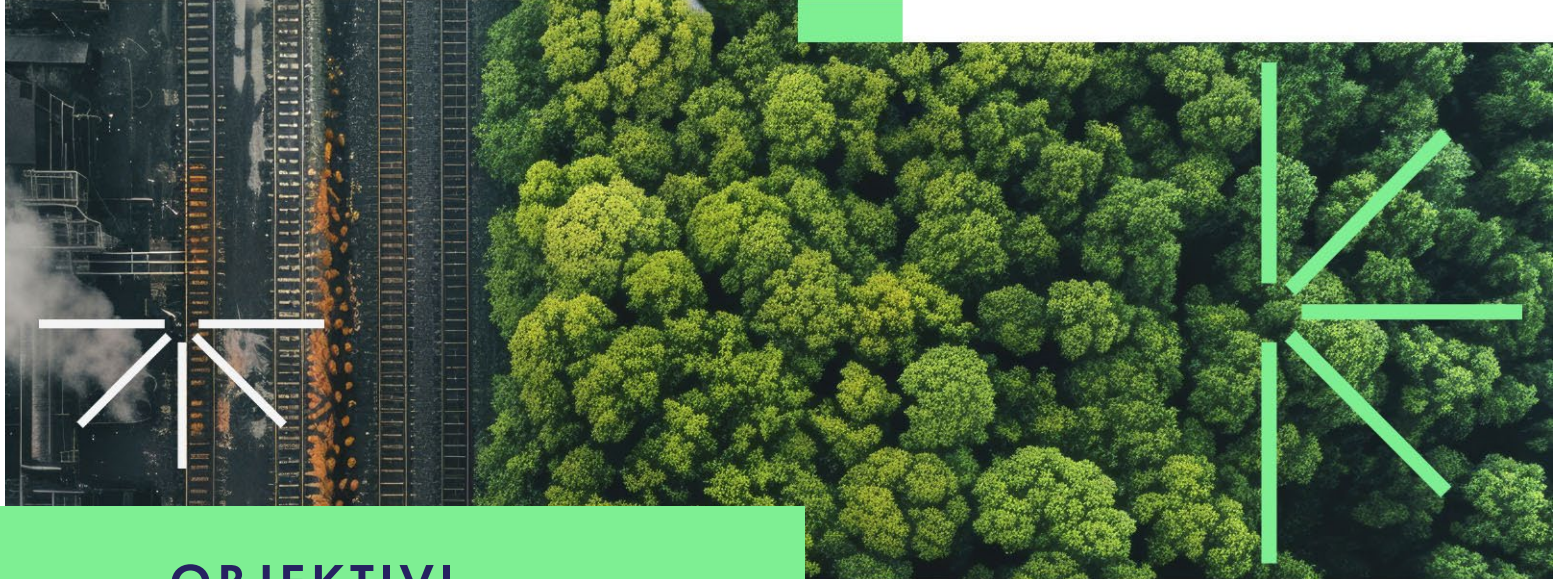

GJETJET KRYESORE

- **Askush në vend nuk ka të dhëna të sakta për numrin e lejeve të integruara ekologjike B të cilat komunat ua lëshojnë kompanive, veprimtaria e të cilave ndikon mbi mjedisin jetësor.** Sipas regjistrimit që e mban Ministria për Mjedis Jetësor dhe Planifikim Hapësinor (MMJPH), 278 kompani janë bartës të lejeve të integruara ekologjike B. Megjithatë, bazuar në këtë hulumtim, rezulton se një pjesë e lejeve të lëshuara nga komunat nuk janë të publikuara në Regjistrin, ndërsa disa nga kompanitë me leje të tilla, edhe pse i kanë mbyllur stabilimentet e tyre, ato ende figurojnë të regjistruara në Regjistër.
- **Askush nuk ka përgjigje për pyetjen se cilat janë ato kompani që duhet të kenë leje të integruar ekologjike B.** Vendi nuk ka një sistem të integruar dhe as mekanizëm kontrolli me të cilin do të përfshihen të gjitha kapacitetet industriale të cilat me aktivitetet e tyre emetojnë materie të dëmshme për mjedisin jetësor. Komunat nuk kanë regjistër të ndotësve. Disa nga komunat i kanë formuar të ashtuquajturat kadastra të ndotësve, mirëpo në nivel të industrive, por jo të firmave veçmas.
- **Edhe pse firmat që posedojnë leje të integruara ekologjike B duhet të paguajnë tarifa sipas disa bazave, megjithatë komunat e mëdha mbledhin vetëm nga disa mijëra denarë çdo vit në këto baza.** Kjo situatë hap dyshime se komunat nuk ua përlllogarisin të gjithë bartësve të licencave tarifat për bartje të licencës së integruar B. Në të njëjtën kohë, shihet se disa nga subjektet nuk i paguajnë rregullisht as tarifat aq të ulëta të cilat e kanë përgjegjësi t'i paguajnë.
- **Tarifat vjetore që i paguajnë kompanitë të cilat posedojnë licencë të integruar B dallojnë nga 915 denarë deri në 22,860 denarë.**
- **Dallimet e mëdha në të ardhurat që komunat i realizojnë mbi këtë bazë çojnë në konstatimin se nuk ka mënyrë të njëzuar të përlllogaritjes së tarifave për lejet e integruara ekologjike B.**
- **Duke e pasur parasysh se tarifat vjetore, çdo vit janë identike për shumicën e stabilimenteve që posedojnë leje të integruar ekologjike B, kjo mund të interpretohet në mënyrën se disa prej stabilimenteve nuk paraqesin as raporte vjetore për matjet e ndotjes dhe se tarifa vjetore e tyre nuk përcaktohet plotësisht.**

- Të gjitha të dhënat për të ardhurat e realizuara nga lejet e integruara B janë siguruar përmes Ligjit për Qasje të Lirë tek Informacionet me Karakter Publik. Komunitet nuk e kanë praktikë për t'i informuar qytetarët për të ardhurat që i realizojnë nga kompanitë që janë bartës të lejeve të integruara B. Mungesa e transparencës e rrit rrezikun për abuzime.
- Lartësia e tarifave vjetore të cilën e paguajnë kompanitë që kanë licencë të integruar B dallon prej 915 deri në 22,860 denarë.
- Çdo e dyta komunë ballafaqohet me mungesë të personelit inspektues në sferën e mjedisit jetësor.
- Dobësitë e identifikuara në dhënien e lejeve të integruara ekologjike B i zmadhojnë rreziqet për abuzime dhe korrupsion në sferën e mjedisit jetësor.

OBJEKTIVI I HULUMTIMIT

Objektivi i këtij hulumtimi është të hartëzohen praktikat aktuale në lidhje me dhënien e lejeve të integruara ekologjike B, kryesisht për shkak të problemeve të zmadhuara që janë detektuar në lidhje me mbrojtjen e mjedisit jetësor në shtetin tonë. Në Strategjinë Nacionale për parandalim të korrupsionit dhe konfliktit të interesave (2021-2025) thuhet se ky sektor viteve të fundit fiton në relevancë për shkak të instalimit të lejeve të ndryshme ekologjike si dhe lejeve të tjera të cilat subjektet afariste duhet t'i kenë për t'i filluar/kryer aktivitetet e tyre operationale. Hulumtimi është nxitur nga rreziku nga korrupsioni gjatë këtij procesi, i cili e imponon domosdoshmërinë për një analizë mbi praktikat ekzistuese, zbulim të problemeve dhe përpilim të rekomandimeve të përshtatura me qëllim të rritjes së transparencës dhe integritetit në këto procedura.

Me Ligjin për Mjedisin Jetësor është rregulluar mënyra e mbrojtjes, restaurimit dhe avancimit të cilësisë së mjedisit jetësor, mbrojtja e jetës dhe shëndetit të njerëzve, që nënkupton të parashikohen, monitorohen, kufizohen dhe të mënjanoohen ndikimet negative mbi mjedisin jetësor. Me qëllim të reduktimit të ndotjes si dhe lartësimin e standardeve për cilësinë e mjedisit jetësor, nëpërmjet realizimit të zhvillimit ekonomik pa degradim të mjedisit jetësor, në përputhje me ligjin, janë instaluar lejet e integruara ekologjike për ndotësit. Varësisht nga lloji dhe vëllimi i aktiviteteve, që përcaktohen sipas një pragu konkret për një kapacitet të instaluar prodhimi apo sipas llojit të lëndës së parë që përdoret në procesin e prodhimit, stabilimentet duhet të posedojnë leje të integruara ekologjike A, të cilat i lëshon Ministria për Mjedis Jetësor dhe Planifikim Hapësinor ose leje të integruara ekologjike B të cilat i lëshojnë komunat.

Qeveria e RMV-së i përcakton satbilimentet për të cilat kërkohet leje e integruar ekologjike A dhe/ose leje e integruar B sipas Dekretligjit për përcaktimin e aktiviteteve të stabilimenteve për të cilat lëshohet leje e integruar ekologjike, përkatësisht leje për harmonizim me planin operacional dhe agjendë kalendarike për parashtrimin e kërkesave për leje për harmonizim me planin operativ. Termi "Stabiliment", në kontekstin e lejeve të integruara ekologjike, nënkupton një njësi teknike stacionare, një kapacitet industrial, në të cilin kryhen aktivitete, ndërsa të cilat mund të kenë efekt në emetimet dhe ndotjen.

Operatorët e stabilimente të reja me emetime të dëmshme për mjedisin jetësor si dhe për jetën dhe shëndetin e njerëzve, në rastet kur bëhet fjalë për stabilimente me kapacitet më të vogël, janë të detyruar të sigurojnë leje të integruar ekologjike B. Në kontekstin e parandalimit dhe kontrollit të integruar të ndotjes, leja paraqet një vendim me shkrim, me të cilin jepet autorizim për funksionimin e një stabilimenti që u nënshtrohet kushteve të caktuara me të cilat sigurohet që ai stabiliment është në përputhje me kërkesat ligjore.

Me qëllimin për të hartëzuar situatën me dhënien e lejeve të integruara B, Qendra për Komunikime Qytetare, së bashku me organizatat joqeveritare të përfshira në zbatimin e projektit "Mbrotjtje nga korrupsioni" (Qendra Kulturore Rinore - Manastir, Koalicioni Rural, Qendra për Dialog Ndërkulturor, Shoqëria Ekologjike "Vila Zora" Veles, Shoqata e Qytetarëve - Qendra për Hulumtime dhe Analiza - NOVUS Strumica, Shoqata Multikultura, Shoqata e Qytetarëve - ZIP Instituti për Politika dhe Qeverisje të drejtë dhe EHO Organizata Edukative-Humanitare), kanë dërguar kërkesa identike për informacione në tetë komunat që janë përfshirë me këtë projekt. Nga komunat Manastir, Kërçovë, Kumanovë, Negotinë, Tetovë, Strumicë, Çair dhe Shtip janë kërkuar informacionet si vijon: sa kapacitete/stabilimente industriale funksionojnë në territorin e komunës së tyre; a kanë të themeluar ndonjë Regjistër të ndotësve; sa leje ekologjike të integruara B kanë lëshuar si komunë në periudhën nga viti 2018 deri në vitin 2022; a ka lëshuar Ministria për Mjedis Jetësor dhe Planifikim Hapësinor leje të integruara ekologjike B për operatorët në emër të komunës; sa njerëz në komunë kryejnë punën për dhënien e lejeve të integruara ekologjike B, ndërkaq cili është numri i paraparë i vendeve të punës për këtë fushë në aktin për sistematizimin dhe organizimin e vendeve të punës në komunën konkrete; a është përpiluar/miratur Rregullore për përcaktimin e kushteve për dhënie të lejes të integruar ekologjike B; cila është shuma e të ardhurave të realizuara në periudhën prej vitit 2018 deri në vitin 2022 në të gjitha bazat që kanë të bëjnë me lejet e integruara ekologjike B për çdo stabiliment veçmas; cili është numri i vendeve të parapara me sistematizimin dhe numri i vendeve të punës që janë të plotësuara – për inspektor të licencuar për mjedis jetësor në komunë; nëse në komunë nuk ka të punësuar asnjë inspektor të licencuar për mjedis jetësor, kush i kryen aktivitetet në domenin e mbikëqyrjes inspektuese; në periudhën nga 2018 deri 2022, a është ushtruar mbikëqyrje në punën e inspektorëve të licencuar nga ana e ndonjë inspektori shtetëror; sa inspektime të rregullta, të jashtëzakonshme dhe kontrolluese janë planifikuar dhe sa janë zbatuar në periudhën nga viti 2018 deri në vitin 2022; sa leje të integruara B janë hequr në periudhën 2018-2022 për shkak të shkeljes së kushteve detyrimore të përcaktuara me lejen; të dërgohen programet vjetore dhe raporte të punës për zbatim të mbikëqyrjes inspektuese në periudhën 2018-2022; në çfarë mënyre monitorohen gjendjet e stabilimentet që emetojnë substanca të rrezikshme dhe të cilat kanë leje të integruara ekologjike B; a keni të dhëna për mënyrën se si operatorët e stabilimenteve i monitorojnë emetimet që burojnë nga aktivitetet e tyre, e të cilat ndikojnë mbi mjedisin jetësor dhe nëse operatorët janë të detyruar që këto të dhëna t'i dorëzojnë në komunë si dhe në çfarë mënyrë janë përdorur paratë e arkëtuara në bazën për tarifatat për leje të lëshuara ekologjike të integruara-B.

Hulumtimi është përgatitur në bazë të informatave të cilat komunat i kanë dërguar.

HULUMTIM PËR PROCESIN E LËSHIMIT TË LEJEVE TË INTEGRUARA EKOLOGJIKE B

- Askush në vend nuk ka të dhëna të sakta për numrin e lejeve të integruara ekologjike B të cilat komunat ua lëshojnë kompanive, ndërsa veprimtaria e të cilave ndikon mbi mjedisin jetësor. Sipas Regjistrit, të cilin e mban Ministria për Mjedis Jetësor dhe Planifikim Hapësinor, 278 kompani janë bartës të lejeve të integruara ekologjike B. Megjithatë, nga hulumtimi ka rezultuar se një pjesë e lejeve të lëshuara nga komunat nuk janë të publikuara në Regjistër, ndërsa disa nga kompanitë me leje të tilla, edhe pse i kanë mbyllur stabilimentet e tyre, ende figurojnë të regjistruara në regjistër.

Komunat i lëshojnë lejet e integruara ekologjike B. Në rast kur stabilimenti gjendet në ndonjë zonë të përcaktuar si zonë e mbrojtur në përputhje me ligjin, autoriteti kompetent për dhënien e lejes së integruar ekologjike B është Ministria për Mjedis Jetësor dhe Planifikim Hapësinor. Kryetari i komunës e ka për detyrë të mbajë regjistër komunal për lejet e integruara ekologjike B për territorin e komunës së tij, si dhe të dërgojë një kopje të atij regjistri në MMJPH, ku menaxhohet dhe mbahet Regjistër i Vetëm i lejeve të lëshuara të integruara ekologjike B.

[Regjistri i Vetëm i lejeve të lëshuara të integruara ekologjike B](#) është publikuar në ueb-faqen e Ministrisë, por në të nuk janë të evidentuara të gjitha lejet e lëshuara të integruara ekologjike B.

Nga hulumtimi rezulton se në Regjistrin e Vetëm të lejeve të lëshuara të integruara ekologjike B, të cilin e menaxhon Ministria për Mjedis Jetësor dhe Planifikim Hapësinor, nga njëra anë mungojnë kompanitë të cilave u janë dhënë leje të integruara B dhe në anën tjetër, kompanitë të cilat nuk janë më bartës të lejeve të integruara B ende figurojnë në Regjistrin e Vetëm. Kështu, në Regjistrin e Vetëm nuk mund të gjenden 5 kompani për të cilat Komuna e Negotinës në periudhën e kaluar ka lëshuar leje të integruara B, ndërkaq në Regjistrin figuron emri i një kompanie nga Kumanova, të cilës i ka skaduar leja, ndërsa stabilimenti për të cilin është lëshuar ajo leje tashmë është mbyllur.

Më konkretisht, sipas të dhënave nga hulumtimi, në Regjistrin e Vetëm të lejeve të lëshuara të integruara ekologjike B mungojnë kompanitë "Junior-trejd" SHPKPV dhe SHPTSH "VS-GD" SHPKPV Kavadarci, e për të cilat lejet e integruara B janë lëshuar në vitin 2015, pastaj SHPTSH "Vardar Pesok" SHPK me leje të lëshuar në vitin 2017, SHPTSH "Internacional Fresh Food" SHPK me leje nga viti 2021 dhe Shoqëria ndërtimore "Granit" me leje nga viti 2023. Komuna e Negotinës ka lëshuar leje të integruara ekologjike B për këto kompani, por ato nuk janë në Regjistrin e Vetëm të menaxhuar nga MMJPH-ja. Nga ana tjetër, në Regjistrin e Vetëm nuk është evidentuar që ka pasur ndryshime në disa prej stabilimenteve lidhur me bartjen e lejeve të integruara ekologjike B (p. sh. Qumështorja "Zdravje Radovo" SHPK). Në përgjigjen nga Komuna e Kumanovës, thuhet se leja për stabilimentin e qumështores ka skaduar dhe stabilimenti është mbyllur, mirëpo këto të dhëna nuk janë azhurnuar në Regjistër. Sipas kësaj, nuk është e mundur të vërtetohet numri i stabilimenteve në vend, të cilat kanë leje të integruara ekologjike B, për shkakun se në Regjistër, disa stabilimente mungojnë, ndërsa disa të tjera nuk janë fshirë.

Në bazë të Ligjit për Mjedisin Jetësor, kryetarët e komunave e kanë për detyrë të mbajnë regjistër komunal, përkatësisht të qytetit (për Qytetin e Shkupit), për lejet e integruara ekologjike B për zonën e tyre, si dhe një kopje t'ia dërgojnë organit të administratës shtetërore i cili është kompetent për çështjet nga sfera e mjedisit jetësor (MMJPH).

Vështruar përmes perspektivës së komunave, hulumtimi i zbatuar tregoi se komunat që kanë lëshuar leje të integruara ekologjike B, në përputhshmëri me këtë, ato mbajnë regjistra komunalë për to. Megjithatë, është vërejtur një mospërputhje mes të dhënave në regjistrat komunalë dhe të dhënat e Regjistrit të Vetëm për lejet e lëshuara të integruara ekologjike B të cilin e mban Ministria për Mjedis Jetësor dhe Planifikim Hapësinor.

Regjistrat komunalë të lejeve të integruara ekologjike B

Komuna	Komuna mban regjistër të lejeve të integruara-B
Manastir	po
Kërçovë	po
Kumanovë	po
Negotinë	po
Strumicë	po
Tetovë	Nuk ka lëshuar leje të integruara-B dhe prandaj nuk ka regjistër
Çair	Nuk ka lëshuar leje të integruara-B dhe prandaj nuk ka regjistër
Shtip	po

Përndryshe, krahas Regjistrit të Vetëm të lejeve të lëshuara të integruara ekologjike B që është në ueb faqen e Ministrisë për Mjedis Jetësor dhe Planifikim Hapësinor, Ministria ka zhvilluar edhe një ueb platformë të titulluar www.registers.mk të dedikuar për lejet ekologjike A dhe B. Nga hulumtimi është mësuar se në këtë platformë gjithashtu ka dobësi, për shkakun se, ajo për herë të fundit është përditësuar në vitin 2022 dhe në të mungojnë të gjitha lejet që janë lëshuar pas vitit 2022. Evidentimi i tillë i dyfishtë i bartësve të lejeve të integruara në mënyrë plotësuese mund të shkaktojë konfuzion te qytetarët, të cilët kanë interes për të kontrolluar nëse ndonjë kompani ka leje të këtij lloji.

- Askush nuk ka përgjigje për pyetjen se cilat janë kompanitë që duhet të kenë leje të integruar ekologjike B. Vendi nuk ka një sistem të integruar dhe as mekanizëm kontrolli me të cilin do të përfshihen të gjitha kapacitetet industriale të cilat me aktivitetet e tyre emetojnë materie të dëmshme për mjedisin jetësor. Komunat nuk kanë regjistër të ndotësve.

Sipas të dhënave të Entit Shtetëror për Statistikë, në shtet ekzistojnë gjithsej 73,061 subjekte aktive afariste. Ndonëse dihet numri i saktë i subjekteve aktive afariste dhe si ato janë të ndarë nëpër sektorë në bazë të Klasifikimit nacional të veprimtarive, nuk dihet numri i saktë i kompanive që kryejnë aktivitete, kurse të cilat duhet të kenë leje të integruar ekologjike B. Një e katërta apo 18,965 nga këto kompani gjenden në territorin e komunave Manastir, Negotinë, Kërçovë, Kumanovë, Strumicë, Tetovë, Çair dhe Shtip, komuna të cilat janë subjekt i hulumtimit tonë.

Në këto tetë komuna, sipas të dhënave që kemi marrë përmes kërkesave për qasje të lirë tek informacionet, janë lëshuar 56 leje të integruara ekologjike B. Shumica, përkatësisht 14 prej tyre në komunën Shtip, një më pak, përkatësisht 13 në Komunën e Strumicës, 11 në Komunën e Kumanovës, 7 në Komunën e Manastirit. Komuna e Negotinës ka lëshuar 5 leje të integruara ekologjike B. Për zonën e Komunës së Tetovës janë lëshuar 3 leje të integruara B, mirëpo ato janë lëshuar nga Ministria për Mjedis Jetësor dhe Planifikim Hapësinor për shkak se ndodhen në zonë të mbrojtur. Komuna e Kërçovës ka lëshuar dy leje. Numri më i vogël i lejeve edhe atë vetëm një, është lëshuar në Komunën e Çairit, në të cilën komunë, nga ana e Qytetit të Shkupit leja ekologjike e integruar-B i është lëshuar Shoqërisë për furnizim me avull dhe ujë të ngrohtë Shkup Veri SHA Shkup.

Numri i lejeve të lëshuara të integruara B në raport me numrin e kapaciteteve industriale të komunave tregon se tek të gjitha komunat pjesëmarrja është më pak se 1%. Përkatësisht, në komunën e Shtipit ka pjesëmarrje prej 0.76%, ndërsa në komunën e Çairit vetëm 0.05%.

Leje të lëshuara të integruara ekologjike B

Komuna	Numri i përgjithshëm i lejeve të lëshuara të integruara B	Numri i kapaciteteve industriale	Lejet e lëshuara në raport me numrin e kapaciteteve industriale
Shtip	14	1,854	0.76%
Strumicë	13	2,394	0.54%
Kumanovë	11	3,019	0.36%
Manastir	7	3,829	0.18%
Negotinë	5	765	0.65%
Tetovë	3	3,707	0.08%
Kërçovë	2	1,462	0.14%
Çair	1	1,935	0.05%

Në periudhën nga viti 2018 deri në vitin 2022, tetë komunat kanë lëshuar 23 leje të integruara ekologjike B. Numrin më të madh prej tyre, edhe atë nëntë gjithsej ka lëshuar Komuna e Kumanovës, pas saj është Komuna e Shtipit me shtatë leje të lëshuara, pastaj Komuna e Manastirit me tre leje të lëshuara, Strumica me dy leje dhe komuna e Kërçovës dhe Negotinës me nga një leje.

Numri i lejeve të integruara ekologjike B të lëshuara nga komunat dhe MMJPH-ja

Komuna	Numri i lejeve të integruara ekologjike B që janë lëshuar gjatë periudhës 2018-2022	Numri i lejeve të lëshuara nga Ministria për Mjedis Jetësor dhe Planifikim Hapësinor
Kumanovë	9	0
Shtip	7	0
Manastir	3	0
Strumicë	2	0
Kërçovë	1	0
Negotinë	1	0
Tetovë	0	3
Çair	Lejet e integruara ekologjike B lëshon Qyteti i Shkupit	0

Gjatë kësaj periudhe, tetë bashkitë për herë të dytë kanë lëshuar gjithsej 10 leje të integruara ekologjike B. Kryetari i komunës e ka për detyrë që në çdo shtatë vjet t'i kontrollojë kushtet e përcaktuara me lejen dhe nëse janë bërë ndryshime në dispozitat për mbrojtje të mjedisit jetësor të cilat mund të ndikojnë në funksionimin e stabilimentit, ai e ka për detyrë të iniciojë procedurë për ndryshim të lejes së integruar-B. Asnjëra nga tetë komunat, në periudhën 2018-2022, nuk i ka hequr licencën për leje të integruar-B asnjërit prej stabilimenteve që janë bartës të lejeve.

Numri i lejeve të integruara ekologjike B që janë lëshuar sërish

Komuna	Lejet e integruara B të rilëshuara
Kumanovë	5
Strumicë	3
Manastir	1
Negotinë	1
Kërçovë	0
Tetovë	0
Çair	Lejet e integruara ekologjike B për herë të dytë i lëshon Qyteti i Shkupit
Shtip	0

Për dhënie të lejes së integruar ekologjike B, komunat duhet të kenë të përcaktuar të paktën një person në administratën e vetëqeverisjes lokale, person i cili do të jetë me përgatitje të lartë profesionale në fushën e shkencave natyrore dhe teknike.

Personat që punojnë në dhënien e lejeve të integruara B

Komuna	Numri i personave që punojnë në lëshimin e lejeve	Numri i përgjithshëm i lejeve të lëshuara të integruara B
Shtip	2	14
Strumicë	2	13
Manastir	2	7
Kumanovë	1	11
Negotinë	1	4
Kërçovë	1	2
Tetovë	0	3
Çair	0	1

Sic mund të shihet nga tabela, gjashtë nga tetë komunat kanë përcaktuar persona që punojnë në dhënien e këtyre lejeve. Komuna e Tetovës dhe Çairit nuk kanë lëshuar leje të këtij lloji, prandaj nuk kanë paraparë persona që do të merren me këtë çështje. Në komunën e Negotinës dhe komunën e Kërçovës, sipas sistematizimit, parashihet të punojnë një numër më i madh i njerëzve (shtatë dhe dy), por punon vetëm një person, ndërsa në komunën e Manastirit, sipas sistematizimit është paraparë një person, ndërsa në këtë pozicion janë të punësuar dy persona.

- Komunat nuk kanë regjistra të ndotësve. Disa prej tyre i kanë përpunuar të ashtuquajturat kadastra të ndotësve, megjithatë në nivel të industrive dhe jo të firmave individuale.

Sipas Rregullores për formën, përmbajtjen, metodologjinë dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrit për shkarkim dhe transmetim të ndotësve, këto regjistra duhet të përmbajnë të dhëna për stabilimentin me të gjitha kapacitetet në të si dhe për vendndodhjen gjeografike të stabilimentit, shkarkimin e ndotësve në mediumet e mjedisit jetësor (ajri, uji dhe toka), krijimin dhe transferimin e hedhurinave jashtë nga lokacioni si dhe destinacionin e tyre, etj. Asnjë nga komunat nuk ka mban regjistra të tillë.

Gjatë kësaj, nga gjithsej tetë komunat e përfshira në projekt, vetëm komunat Manastir, Kërçovë dhe Kumanovë i kanë themeluar të ashtuquajturat regjistra të ndotësve, e të cilat janë në nivel të industrive dhe në to nuk janë evidentuar stabilimentet veçmas ose ndotja të cilën ato stabilimente emetojnë. Komuna e Shtipit dhe komuna e Tetovës kanë informuar se janë të përfshira në një projekt të Ministrisë për Mjedis Jetësor dhe Planifikim Hapësinor për përgatitjen e kadastrave të ndotësve.

Duke qenë se nuk kanë përgatitur regjistra të ndotësve, nuk mund të pritët që komunat të kenë informata se sa kompani duhet të kenë leje të integruar ekologjike B, përkatësisht nëse të gjitha kompanitë që duhet të kenë parashtruar kërkesë për leje kanë vepruar në këtë mënyrë.

- Edhe pse kompanitë që janë bartës të lejes së integruar ekologjike B duhet të paguajnë tarifa në disa baza, megjithatë edhe komunat e mëdha mbledhin vetëm nga disa mijëra denarë në nivel vjetor mbi këtë bazë. Kjo situatë hap dyshim se komunat nuk ua përlllogarisin të gjithë bartësve të licencave tarifat për pasje të licencës së integruar B. Në të njëjtën kohë, e dukshme është se disa nga kompanitë nuk i paguajnë në mënyrë të rregullt as këto tarifa të ulëta të cilat e kanë për detyrë t'i paguajnë.

Në pajtim me Ligjin për Mjedisin Jetësor, stabilimentet që posedojnë leje të integruar B e kanë për detyrë që komunës t'i paguajnë tarifa në disa baza: parashtrim të kërkesës, modifikim i lejes, transferim i lejes, tarifë vjetore për leje, tarifë vjetore për mbikëqyrje të rregullt dhe tarifë për mbyllje të stabilimentit. Përcaktimi i vlerës së tarifave bëhet në bazë të numrit të vendeve tek stabilimenti nga të cilat shkarkohen emetime në mjedisin jetësor, numrin e kushteve dhe masave të detyrueshme të përcaktuara në lejen, llojin dhe madhësinë e emetimeve në mjedisin jetësor, si dhe në bazë të sipërfaqes që e zë stabilimenti. Më saktësisht, vlera e tarifave rregullohet me Dekretligjin për vlerën e tarifës që duhet ta paguajnë operatorët e stabilimenteve që kryejnë veprimtari për leje të integruar ekologjike B.

Sipas të dhënave që janë dërguar, vështuar në nivel të stabilimenteve, mund të shihet se tarifat vjetore që i paguajnë kompanitë të cilat posedojnë licencë të integruar B dallojnë nga një shumë prej vetëm 915 denarë deri në 22,860 denarë.

Ndërkaq, në nivel komunash, nga hulumtimi del në pah se të ardhurat që gjenerohen në këto baza janë konsiderueshëm modeste. Në periudhën pesëvjeçare 2018-2022, komunat e analizuar, mesatarisht kanë gjeneruar të ardhura duke filluar vetëm nga 1,220 denarë deri në 165,017 denarë në nivel vjetor.

Dallimet e mëdha në të ardhurat e realizuara lidhur me lejet e integruara B krijojnë dyshime se komunat nuk ua përlllogarisin të gjithë bartësve të lejeve tarifat për leje vjetore të integruar B.

Siç shihet nga prezantimi tabelor, komuna e Strumicës mbledh më së shumti të ardhura mesatarisht në vit, edhe atë 165,017 denarë (2,680 euro). Më pas është komuna e Kumanovës me të ardhura në shumë prej 146,204 denarë apo rreth 2,400 euro në nivel vjetor. Në vendin e tretë është komuna e Negotinës me të ardhura vjetore në këtë bazë me 35,000 denarë (570 euro). Pas saj është komuna Shtip, e cila i ka detyruar 14 stabilimentet që kanë leje të integruara B të paguajnë mesatarisht nga 19,308 denarë (320 euro) në nivel vjetor. Në vendin e pestë është komuna e Kërçovës me të ardhura prej 10,230 denarë apo 170 euro. Ndonëse në territorin e saj ka 7 stabilimente që janë bartës të lejeve të integruara B, komuna e Manastirit ka inkasuar vetëm nga 1,220 denarë apo 20 euro mesatarisht në nivel vjetor. Komuna e Tetovës dhe komuna Çair nuk kanë gjeneruar të ardhura për shkakun se ato nuk i kanë lëshuar lejet e integruara B, por këtë e kanë bërë Ministria për Mjedis Jetësor dhe Planifikim Hapësinor dhe Qyteti i Shkupit.

Të ardhurat mesatare nga lejet e integruara ekologjike B në periudhën 2018-2022

Komuna	Numri i lejeve të lëshuara	Të ardhurat mesatare vjetore në denarë
Strumicë	13	165,017
Kumanovë	11	146,204
Negotinë	4	35,000
Shtip	14	19,308
Kërçovë	2	10,230
Manastir	7	1,220
Tetova	3	0
Çair	1	0

Shikuar në nivel të viteve, në periudhën nga viti 2018 deri në vitin 2022, komuna e Manastirit ka planifikuar që për secilin vit të realizojë të ardhura në shumë identike prej 10 mijë denarë. Mirëpo, nuk kanë arritur t'i realizojnë as ato projeksione të ulëta. Pra, komuna e cila ka lëshuar 7 leje në vitin 2018, nuk ka pasur fare të ardhura në këtë bazë. Në vitin 2020 janë mbledhur vetëm 1,890 denarë, në vitin 2021 një shumë modeste prej 1,363 denarë dhe në vitin 2022 një shumë prej 2,847 denarë. Niveli i ulët i projeksionit të këtyre të ardhurave sugjeron në rrezikun se komuna nuk mban evidencë të saktë dhe që subjekteve nuk ua përlllogarit tarifën për leje vjetore të integruar B për periudhën gjatë së cilës janë bartës të lejes.

Komuna e Kërçovës gjithashtu ka pasur të ardhura jashtëzakonisht të ulëta në bazë vjetore. Në vitin 2018, komuna e Kërçovës ka fituar 10,200 denarë në llogarinë e saj, në vitet 2019, 2020 dhe 2021 shuma ka qenë identike edhe atë 7,210 denarë, ndërsa në vitin 2022 shuma ka qenë 19,310 denarë.

Në kërkesën për qasje të lirë, komuna e Shtipit na ka dërguar informacion vetëm për stabilimentet që kanë leje të integruar B dhe për lartësinë e tarifës që ato duhet ta paguajnë për të pasur edhe leje të integruar B edhe për mbikëqyrje të rregullt. Sipas kësaj, komuna nuk ka të dhëna për të ardhurat e realizuara në nivel vjetor, por vetëm për të ardhurat e përgjithshme të realizuara në periudhën 2018-2022. Në të njëjtën kohë, nuk përjashtohet mundësia që edhe këto shuma modeste të të ardhurave të mos jenë arkëtuar në tërësi.

Të ardhurat e realizuara të Komunës së Negotinës në të gjitha bazat për lejet e lëshuara të integruara ekologjike B në periudhën 2018-2022 nuk janë ndryshuar dhe çdo vit shuma e tyre arrin vetëm 35,000 denarë.

Vështruar në nivel vitesh, komuna e Kumanovës në vitin 2021 ka pasur shumën më të lartë të të ardhurave nga lejet e integruara B në vlerë prej 255,392 denarë, ndërsa në vitin 2019 shumën më të ulët të të ardhurave, me vlerë prej 79,241 denarë.

Komuna e Strumicës në vitet 2018 dhe 2019 ka pasur të ardhura në vlerë prej 171,424 denarë në këtë bazë. Në vitin 2020 të ardhurat kanë qenë në vlerë prej 138.164 denarë, pastaj në vitin 2021 në vlerë prej 163,548 dhe në vitin 2022 në vlerë prej 180,527 denarë.

Të ardhura nga tarifat për leje të integruar ekologjike B në periudhën 2018-2022

Komuna	Numri i lejeve të lëshuara	2018	2019	2020	2021	2022
Strumicë	13	171,424	171,424	138,164	163,548	180,527
Kumanovë	11	166,480	79,241	98,394	255,392	131,511
Negotinë	4	35,000	35,000	35,000	35,000	35,000
Kërçovë	2	10,210	7,210	7,210	7,210	19,310
Manastir	7	0	/	1,890	1,363	2,847
Shtip	14	nuk i kanë dërguar të dhënat për në nivel vjetor	nuk i kanë dërguar të dhënat për në nivel vjetor	nuk i kanë dërguar të dhënat për në nivel vjetor	nuk i kanë dërguar të dhënat për në nivel vjetor	nuk i kanë dërguar të dhënat për në nivel vjetor
Tetovë	3	0	0	0	0	0
Çair	1	0	0	0	0	0

- Të gjitha të dhënat për të ardhurat e realizuara nga lejet e integruara B janë siguruar përmes Ligjit për Qasje të Lirë tek Informacionet me Karakter Publik. Komunat nuk e kanë praktikë për t'i informuar qytetarët për të ardhurat që i realizojnë nga kompanitë që janë bartës të lejeve të integruara B. Mungesa e transparencës e rrit rrezikun për abuzime.

Lartësia e tarifave vjetore të cilën e paguajnë kompanitë që kanë licencë të integruar B dallon prej 915 deri në 22.860 denarë.

Në bazë të Ligjit për Qasje të Lirë tek Informacionet me Karakter Publik, prej komunave të përfshira në këtë hulumtim është kërkuar të dorëzojnë të dhëna për shumën e të ardhura të realizuara në periudhën 2018-2022 në të gjitha bazat që kanë të bëjnë me lejet e integruara ekologjike B për çdo stabiliment veçmas. Megjithatë, vetëm një pjesë e komunave i kanë dërguar ato të dhëna.

Komuna e Strumicës dhe komuna e Kërçovës kanë dorëzuar informacione të hollësishme për të ardhurat e realizuara prej stabilimenteve që kanë leje të integruar ekologjike B veçmas për secilin stabiliment, ndërsa komunat e Manastirit, Negotinës dhe Kumanovës kanë dërguar të dhëna për shumën totale të të ardhurave të realizuara për periudhën nga viti 2018 deri në vitin 2022. Komuna Shtip na dërgoi informacion vetëm për shumën e mjeteve të cilën i ka detyruar stabilimentet ta paguajnë, por jo edhe për

të ardhurat që i ka realizuar. Komuna e Çairit dhe komuna e Tetovës nuk realizojnë të ardhura për faktin se ato nuk kanë lëshuar në mënyrë të pavarur asnjë leje të integruar B.

Shumat për tarifën vjetore që i paguajnë kompanitë të cilat kanë leje të integruar B dallojnë nga 915 deri në 22,860 denarë. Nga të dhënat që na janë dërguar, komuna e Manastirit e ka detyruar me vlerën më të ulët stabilimentin IMV-industri e qumështit "Velkovski" edhe atë me 915 denarë. Stabilimentet tjera të cilat nga komuna kanë fituar lejen B, paguajnë tarifë vjetore me vlerë deri 1,890 denarë. Kombinati për prodhimin e betonit Strumicë DG «Beton PM» SHPK Strumica paguan shumën më të lartë, përkatësisht 22,860 denarë për tarifën vjetore për mbajtjen e lejes. Stabilimentet tjera në Strumicë paguajnë shumë e cila lëviz nga 4,690 denarë e deri 19,200 denarë. Me tarifë në vlerë prej 3,721 denar deri në 22,580 denarë janë të detyruara stabilimentet që kanë leje të integruar B të paguajnë Komunës së Shtipit, ndërsa në Kërçovë paguajnë nga 7,210 ose 8,100 denarë.

Duke e pasur parasysh që thuajse të gjitha komunat janë përgjigjur se të ardhurat e tyre prej lejeve të integruara ekologjike përdoren për programe apo aktivitete për mbrojtjen e mjedisit jetësor, është me rëndësi të përmendet që vetëm disa nga komunat e monitoruara kanë program për mjedisin jetësor, edhe atë komunat Strumicë, Kumanovë, Manastir dhe Negotinë.

Vlera e këtyre programeve në buxhetet e përgjithshme lëviz nga përqindja modeste 0.36% në Negotinë dhe deri 2.01% në Komunën e Strumicës. Vështruar nga aspekti i pjesëmarrjes së të ardhurave të realizuara prej lejeve të integruara B në financimin e programeve për mjedis jetësor, rezulton se pjesëmarrja më e vogël është në komunën Manastir me 0.03% ndërsa më e madhja në komunën Strumicë me 7.37%.

Vlera e programeve për mjedisin jetësor

Komuna	Buxhetet për vitin 2022	Programi për Mjedisin jetësor në vitin 2022	Pjesa e programit në buxhetin e komunës	Përqindja e financimit të programeve nga të ardhurat prej lejeve të integruara B
Strumicë	1.217.311.189	24.500.000	2.01%	7.37%
Kumanovë	1.859.090.286	29.998.000	1.61%	0.44%
Manastir	1.858.404.537	9.500.000	0.51%	0.03%
Negotinë	373.022.919	1.330.000	0.36%	2.63%
Kërçovë	804.790.174	/	/	/
Tetovë	1.526.335.202	/	/	/
Çair	838.511.179	/	/	/
Shtip	948.401.295	/	/	/

Të dhënat për programet për mjedisin jetësor janë siguruar nga ueb faqet e komunave.

- Duke e pasur parasysh që tarifat vjetore çdo vit janë identike për shumicën e stabilimenteve që posedojnë leje të integruar ekologjike B, kjo mund të interpretohet në mënyrën që disa prej stabilimenteve nuk paraqesin as raporte vjetore për matjet dhe se tarifa e tyre nuk përcaktohet në mënyrë të plotë mbi bazën për leje të lëshuara B. Problem shtesë është se disa prej komunave nuk kanë as inspektorë të licencuar për mjedis jetësor.

Të gjitha komunat thonë se stabilimentet që posedojnë leje të integruara ekologjike B, në bazë të asaj që është përcaktuar në lejet, ato e kanë për detyrë t'i monitorojnë emetimet në mjedisin jetësor dhe të paktën një herë në vit të paraqesin raporte ekspertize nga monitorimi i kryer nga ndonjë subjekt i akredituar. Në rast se inspektori i licencuar për mjedis jetësor ka nevojë për informacione shtesë, ai ka të drejtë të kërkojë matje shtesë të emetimeve.

Disa nga komunat nuk kanë inspektorë të licencuar për mjedis jetësor. Më konkretisht, komuna e Kërçovës dhe komuna e Negotinës nuk kanë inspektorë të licencuar për mjedis jetësor. Në Komunën e Kërçovës ka një inspektor me autorizim, ndërsa në komunën e Negotinës, personi që punon nuk është inspektor i licencuar. Inspektori i licencuar për mjedis jetësor në Komunën e Çairit është punësuar në vitin 2023. Komuna e Tetovës ka pesë inspektorë të licencuar për mjedis jetësor, komuna e Kumanovës dy inspektorë, ndërsa komunat Manastir, Strumicë dhe Shtip kanë nga një inspektor të licencuar për mjedis jetësor.

Inspektorët e licencuar për mjedis jetësor

Komuna	Numri i inspektorëve të autorizuar për mjedis jetësor në komunat
Manastir	1
Kërçovë	Nuk ka inspektor të licencuar por 1 inspektor me autorizim
Kumanovë	2
Negotinë	Nuk ka inspektor të licencuar
Strumicë	1
Tetovë	5
Çair	1 (Inspektori është i punësuar në vitin 2023)
Shtip	1

Në periudhën nga viti 2018 deri në vitin 2022, komuna e Negotinës dhe komuna e Çairit (detyrim i Qytetit të Shkupit) nuk kanë zbatuar mbikëqyrje inspektuese. Komuna e Kërçovës ka zbatuar vetëm tre mbikëqyrje kontrolluese, ndërsa komunat Manastir, Kumanovë, Tetovë kanë zbatuar inspektime në vazhdimësi gjatë gjithë periudhës. Komunat Strumicë dhe Shtip kanë të dhëna të pjesshme për shkak se inspektorët të cilët kanë punuar në komunë në periudhë të caktuar tanimë nuk punojnë, andaj mungojnë informacionet për inspektimet e kryera në atë periudhë kohore.

Nga Komunën e Tetovës thonë se nuk i kanë të dhënat veçmas për vitet, por përgjithësisht për periudhën pesëvjeçare dhe numri i inspektimeve është 650.

Numri i përgjithshëm i inspektimeve të rregullta, të jashtëzakonshme
dhe kontrolluese të kryera nëpër komuna

Komuna	2018	2019	2020	2021	2022
Manastir	142	71	20	53	77
Kërçovë	0	0	0	0	3
Kumanovë	172	153	87	183	157
Negofinë	0	0	0	0	0
Strumicë	Komuna nuk i ka të dhënat	Komuna nuk i ka të dhënat	Komuna nuk i ka të dhënat	Komuna nuk i ka të dhënat	108
Tetovë	Komuna nuk i ka të dhënat	Komuna nuk i ka të dhënat	Komuna nuk i ka të dhënat	Komuna nuk i ka të dhënat	Komuna nuk i ka të dhënat
Çair	0	0	0	0	0
Shtip	Komuna nuk i ka të dhënat	Komuna nuk i ka të dhënat	7 (Komuna nuk ka pasur inspektor për mjedis jetësor)	18 (Komuna nuk ka pasur inspektor për mjedis jetësor)	4 (Komuna nuk ka pasur inspektor për mjedis jetësor)

Nga komuna Shtip kanë informuar se nuk kanë të dhëna për vitin 2018 dhe vitin 2019 sepse inspektori i mëparshëm nuk punon më në komunë, ndërsa gjatë periudhës 2019-2022 në komunë nuk ka pasur inspektor për mjedis jetësor. Punët urgjente dhe të domosdoshme i ka kryer nga shefi i sektorit për punë inspektuese.

REKOMANDIME

- » Të mbahet evidencë e përpiktë për lejet e lëshuara të integruara ekologjike B si në nivel komunash ashtu edhe në nivel shtetëror si dhe për qytetarët të sigurohet qasje tek informacionet e këtylla.
- » Vendosje e një sistemi të integruar dhe mekanizmi kontrollues përmes të cilit do të përfshihen tërësisht stabilimentet industriale, përkatësisht objektet të cilat me aktivitetet e tyre emetojnë materie të dëmshme për mjedisin jetësor do të mbulojnë plotësisht dhe si rrjedhojë e kësaj, ato duhet të jenë bartës të lejeve të integruara ekologjike B.
- » Kontrolle joselektive dhe jobjektive më të shpeshta për identifikimin e stabilimenteve të cilat duhet të kenë parashtruar kërkesë për të fituar leje të integruar B, por nuk vepruar në këtë mënyrë, si dhe të subjekteve që kanë leje të këtij lloji për të mbrojtur mjedisin jetësor.
- » Inicim të ndryshimeve në kuadrin ligjor për korrigjim të formulës përmes së cilës përcaktohet shuma e mjeteve të cilën duhet ta paguajnë stabilimentet që kanë leje të integruar B.
- » Komunitat të sigurojnë raporte në nivel vjetor nga operatorët e stabilimenteve lidhur me sasinë e substancave ndotëse dhe këto të dhëna t'i përdorin në përllogaritjen e tarifës vjetore për mbajtje të lejes së integruar ekologjike B.
- » Komunitat t'i përllogarisin tarifën për leje vjetore të integruar B për të gjithë bartësit e lejeve dhe të mbajnë llogarinë për arkëtimin e këtyre kërkesave në përputhshmëri me afatet kohore.
- » Të vendoset një mënyrë e njëzuar e përllogaritjes së tarifave për lejet e integruara ekologjike B dhe inicim i ndryshimeve në kuadrin ligjor për të përcaktuar udhëzime më konkrete për përdorimin e mjeteve të inkasuara me dedikim.
- » Plotësimi i të gjitha vendeve të punës të parapara për inspektorë të licencuar për mjedis jetësor në vetëqeverisjet lokale me qëllim që në vazhdimësi të zbatohen mbikëqyrje të rregullta, të jashtëzakonshme dhe kontrolluese mbi kapacitetet industriale.

